

Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK)

Kelan kuntoutuksen palvelukuvaus

1.1.2021

Päivitetty 27.06.2022

Sisällys

Johdanto.....	4
Palvelukuvauksen rakenne.....	5
1 Kuntoutuksen tavoitteet.....	6
2 Kohderyhmä	7
3 Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen palvelut.....	9
3.1 Työkokeilu	9
3.2 Työhönvalmennus	18
3.3 Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä	27
4 Yhteistyö.....	36
4.1 Työpaikkayhteistyö ulkopuolissa työpaikoissa	36
4.2 Verkostotyö muiden toimijoiden kanssa.....	37
5 Kuntoutuspäivien toteuttaminen	38
5.1 Asiakkaan kuntoutuspäivä	38
5.2 Kuntoutuspäiviin sisältyvät joustot.....	39
5.3 Kuntoutuksen jaksotus.....	40
6 Toteutukseen liittyvät yhteiset toiminnot.....	41
6.1 Palveluntuottajan valmistautuminen asiakkaan kuntoutukseen.....	41
6.2 Kuntoutusvaiheiden toteuttaminen	42
6.3 Kuntoutuksen päättäminen ja seuranta	58
7 Kuntoutuksen menetelmät.....	64
8 Arviointi	68

9	Henkilöstö.....	70
9.1	Työpari	70
9.2	Omaohjaaja	72
10	Palveluntuottajan tilat.....	73
10.1	Majoitus	74
11	Ruokailun järjestäminen.....	74
	Liite 1: Lait ohjaavat toimintaa	76

Tämä dokumentti on päivitetty 27.6.2022. Dokumentista on poistettu alla olevat tekstikohdat:

Luvusta 3.1.3 on poistettu maininta

Huomioitavaa on, että työkokeiluun tarkoitettun työpaikan on oltava

- määräaikainen
- koko- tai osa-aikainen
- palkaton
- ei-työsuhteinen työpaikka.

ja

Luvusta 3.2.2. on poistettu maininta

Työharjoittelupaikka on työn harjoitteluun tarkoitettu määräaikainen koko- tai osa-aikainen, palkaton ei-työsuhteinen paikka.

Johdanto

Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus on suunnattu **työikäiselle nuorelle** ja **aikuiselle**, joka tarvitsee sairauden, toimintakyvyn heikentymisen ja kokonaistilanteen vuoksi yksilöllistä työhönvalmentajien tukea työtehtävän, ammattialan tai opiskelualan valintaan.

Palveluntuottajan asiakkaalle nimeämät **työhönvalmentajat toimivat työparina** (jatkossa työhönvalmentajat), jotka tukevat asiakasta tarvittaessa myös palkkatyöhön työllistymisessä tai ammatinharjoittajaksi tai yrittäjäksi ryhtymisessä.

Työllistämistä edistävä ammatillinen kuntoutus jakautuu **3 kuntoutuspalveluun:**

- työkokeilu
- työhönvalmennus
- työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä

Nämä palvelut on kuvattu jokainen **omana palvelukokonaisuutenaan** tässä palvelukuvauksessa.

Palvelukuvauksen rakenne

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen palvelukuvauskokonaisuus jakautuu **2 osaan**, jotka ovat **kuntoutuspalveluja koskeva osa** ja **yleinen osa**. Nämä osat on sijoitettu tähän kokonaisuuteen peräkkäin ja näillä osilla on **oma kansilehtensä** sekä **sisällysluettelonsa**.

Työllistymistä edistävän ammatillisen **kuntoutuksen palvelukuvauksessa** on määritely

- kuntoutuksen tavoitteet
- rakenne
- sisältö
- toteutus
- ammattihenkilöt kuntoutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Palveluntuottaja sitoutuu toteuttamaan asiakkaan työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen tämän **palvelukuvauksen** sekä **yleisen osan** periaatteiden ja vaatimusten mukaisesti. Nämä osat täydentävät toisiaan, ja niitä molempia sovelletaan Kelan järjestämän kuntoutuksen toteuttamisessa.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä mm. kuntoutuksen sisältöjen osalta. Tarkennusten osalta palveluntuottaja noudattaa aina kuntoutuksen palvelukuvauksen mukaista menettelyä.

Kela voi järjestää työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta asiakkaalle silloin, kun laissa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista säädetty ammatillisen kuntoutuksen tai nuoren ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset täyttyvät (KKRL 6–7 §, 7a §).

1 Kuntoutuksen tavoitteet

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on

- tukea asiakkaan pääsyä koko- tai osa-aikaiseen palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille ulkopuoliseen työpaikkaan
- auttaa ja ohjata asiakasta sijoittumaan koko- tai osa-aikaiseksi yrittäjäksi tai ammatinharjoittajaksi, asiakkaan yksilöllisen tarpeen, tilanteen ja valmiuksien mukaan
- tukea asiakasta urasuunnitelman teossa ja alavaihtoehtojen valinnassa sekä valitun ammattialan työn soveltuvuuden varmistamisessa
- rakentaa asiakkaalle pystyvyyden tunnetta. Tällä tarkoitetaan sitä, että asiakas uskoo omiin kykyihinsä selvitä vaativistakin tilanteista ja haasteista. Se näkyy niin asiakkaan tavassa toimia, ajatella ja tuntea, kuin hänen asettamissaan tavoitteissa, toiveissa ja odotuksissa.

Palveluntuottajan on suunniteltava ja toteutettava asiakkaan kuntoutus siten, että asiakas

- oivaltaa toimintakykynsä vaikuttavat tekijät, tunnistaa rajoitteiden lisäksi vahvuutensa ja alkaa nähdä asioita (yksilö- ja ympäristötekijöitä), jotka mahdollistavat muutoksen parempaan

- on mukana kuntoutuksensa suunnittelussa ja itseään koskevassa päätöksenteossa sekä saa sitä varten yleistä ja kohdennettua tietoa
- voi luottaa kuntoutuksessa käytettävien menetelmien ja toteutustapojen pohjautuvan tieteelliseen näyttöön tai olevan muuten vakiintuneita ja yleisesti hyväksytyjä
- kokee vuorovaikutuksen arvostavaksi ja että hänen kuntoutukseensa on valmistauduttu.

2 Kohderyhmä

Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus kohdennetaan

työikäiselle asiakkaalle

- jonka sairaus tai vamma on aiheuttanut tai aiheuttaa lähivuosina työ- tai opiskelukyvyn ja ansiokyvyn olennaisen heikentymisen (KKRL 6§)
- joka tarvitsee tukea työ- ja toimintakykynsä arviointiin ja selvittämiseen sekä työllistymisensä tukemiseksi.

Huomioitavaa: Työikäinen asiakas tarvitsee hakemuksen liitteeksi lääkarilausunto B:n tai muun vastaavat tiedot sisältävän lääketieteellisen selvityksen.

- 16–29 -vuotiaalle nuorelle, jonka toimintakyky on olennaisesti heikentynyt.

Huomioitavaa:

- Nuorella ei tarvitse olla todettua sairautta, tai hänen sairausperusteensa ei tarvitse täyttää ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 6§) edellytyksiä
- Nuoren ei tarvitse hankkia lääketieteellisiä selvityksiä todentaakseen kuntoutuksen tarvetta (KKRL 7a§)

- Nuoren toimintakyvyn on oltava riittävä siihen, että hän voi osallistua suunnitellusti kuntoutukseen palveluntuottajan tiloissa sekä työharjoittelupaikoilla.

Asiakkaan työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä sekä nuoren toimintakyvyn olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon heidän kokonaistilanteensa.

Asiakkaan kokonaistilanteeseen vaikuttavat tekijät tulee olla tunnistettu, ennen kuin hän voi siirtyä työllistymistä edistävään ammatilliseen kuntoutukseen.

Jos kuntoutuksen alussa todetaan, että työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus **ei ole** asiakkaalle **oikea-aikainen** tai **tarkoituksenmukainen**, kuntoutus voidaan keskeyttää sekä ohjata ja varmistaa asiakkaan siirtyminen oikeaan palveluun. Siirtyminen toteutetaan yhdessä verkostojen kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Asiakas voidaan ohjata esimerkiksi ammatilliseen kuntoutusselvitykseen, jossa moniammatillinen työryhmä yhdessä asiakkaan kanssa selvittää asiakkaan mahdolliset ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen tarpeet.

Lisätietoja: luku 5.2 *Verkostotyö muiden toimijoiden kanssa* ja luku 8 *Kuntoutuksen menetelmät*.

Asiakkaan sairauden hoito kuntoutuksen aikana

Jos asiakkaalla on säännöllistä lääketieteellistä hoitoa vaativa sairaus, hoito toteutetaan kuntoutuksen aikana perusterveydenhuollossa, työterveyshuollossa tai erikoissairanhoidossa. Sairauden hoidon on kuitenkin oltava sellaisessa vaiheessa, että asiakkaan on mahdollista sitoutua kuntoutukseen. Asiakkaalla sekä kuntoutuksen toteutuksesta vastaavalla henkilöstöllä on oltava kuntoutuksen aikana mahdollisuus tarpeen mukaan yhteydenpitoon hoitavan lääkärin sekä muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa.

3 Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen palvelut

Työllistymistä edistävässä ammatillisessa kuntoutuksessa on kolme vaihtoehtoista palvelua:

- Työkokeilu
- Työhönvalmennus
- Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä.

3.1 Työkokeilu

3.1.1 Työkokeilun tavoitteet

Työkokeilu on tarkoitettu asiakkaalle, joka tarvitsee tukea soveltuvan ammattialan, työtehtävän tai opiskelualan valintaan ja sen soveltavuuden varmistamiseen.

Työkokeilun tavoitteena on, että asiakas saa työhönvalmentajien tukea urasuunnitelman teossa ja alavaihtoehtojen valinnassa sekä valitun ammattialan työn soveltavuuden varmistamisessa. **Lisätietoja:** luku 10.1 Työpari

Työkokeilussa asiakas saa työhönvalmentajilta tukea tunnistaakseen urasuunnitelman teon kannalta oleelliset henkilökohtaiset vahvuutensa, ammatilliset kehittämis-kohteensa sekä mahdolliset tuen tarpeet. Asiakas saa myös yksilöllistä ohjausta arvioidakseen yrittäjyyden tai ammatinharjoittamisen mahdollisuuksia tavoittelemallaan ammattialalla.

Työkokeilu soveltuu asiakkaalle, joka

- on epävarma, mikä ammattiala, työtehtävä tai toimenkuva soveltuu hänen omaan terveydentilaansa, toimintakykyynsä ja kokonaistilanteeseensa. Asiakas on epävarma ammatillisesta suunnasta, ammatin soveltuvuudesta, soveltuvista työtehtävistä tai työkykyyn sopivista toimenkuvista

- on epävarma, mitä tietyllä ammattialalla, työtehtävissä tai toimenkuvassa työskentely käytännössä edellyttää. Asiakkaalla on vähäistä työkokemusta ammattialalta, työtehtävissä toimimisesta tai toimenkuvan mukaisesta työskentelystä, eikä hän ole ollut viime vuosina aktiivisesti mukana työelämässä
- ei osaa kuvata, millaista tietoa, taitoa ja osaamista alalla, työssä tai työelämässä menestyminen vaatii. Asiakas on kouluttautunut tietylle ammattialalle, työtehtävään tai toimenkuvaan, mutta ei ole varma koulutuksen ajanmukaisuudesta, osaamisen tasosta, työssä jaksamisesta tai työkokemuksen riittävydestä tehtävän hoitamisessa
- haluaa selvittää alan soveltuvuuden terveydentilalle tai toimintakyvylle ennen opiskeluun hakemista
- on kiinnostunut arvioimaan yrittäjyyden tai ammatinharjoittamisen mahdollisuuksia sekä sen soveltuvuutta työkykyyn.

Tavoitteena on, että työkokeilun jälkeen asiakkaalla on **kohdentunut urasuunnitelma**, joka sisältää suunnitellut koulutusvaihtoehdot tai konkreettisen työtavoitteen. Lisäksi asiakas on saanut tukea ja ohjeita työnhakuun, työhaastattelussa toimimiseen ja työyhteisötaitoihin sekä kokemusta ammatillisen työn kokeilemisestä.

Huomioitavaa:

Asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus voi jatkua työkokeilun jälkeen **työhönvalmennuksena**.

3.1.2 Työkokeilun kesto ja rakenne

Kesto

Asiakkaan työkokeilun kokonaiskesto on **enintään 60 kuntoutuspäivää**

- Työhönvalmentaja toteuttaa ennakkoyleistyksen asiakkaaseen **2 viikon kuluessa** kuntoutuspäätöksen saapumisesta.

- Työkokeilun suunnittelu-vaihe on aloitettava **4 viikon kuluessa** asiakkaan kuntoutuspäätöksen saapumisesta.
- Palveluntuottaja toteuttaa asiakkaan työkokeilun **5 kuukauden kuluessa** siitä ajankohdasta, kun ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut (=kuntoutuksen suunnittelupäivä).

Huomioitavaa: Yllämainituista voi poiketa vain asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella ja sopimalla asiasta Kelan kanssa.

Rakenne

Työkokeilu sisältää seuraavat vaiheet:

1. Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen
2. Työkokeilun suunnittelu
3. Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus sekä työn etsintä
4. Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen
5. Työkokeilun päättäminen
6. Seuranta

3.1.3 Työkokeilun toteutus

Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen

- Työhönvalmentaja ottaa asiakkaaseen yhteyttä ennen työkokeilun käynnistymistä 2 viikon kuluessa kuntoutuspäätöksen saapumisesta (puhelimella tai kuvapuheluna). Lisätietoja: Yleinen osa/ luku 2 /Sanasto
- Ennakkoyhteydenotossa asiakas saa mm.

- tiedon kuntoutuksen toteutusaikataulusta ja kuntoutuksen toteuttajasta
- tiedon kuntoutuksen sisällöstä ja toimintatavoista
- tukea kuntoutuksen tavoitteiden asettamiseen
- mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja toiveita.

Työkokeilun suunnittelu

- Työkokeilu aloitetaan yhteisellä suunnittelulla asiakkaan kanssa palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Suunnittelun kesto on **1 kuntoutuspäivä**
 - tästä 0,5 päivää voi toteuttaa ryhmämuotoisena.
- Suunniteltaessa työkokeilua työhönvalmentajat arvioivat yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan
 - kokonaistilannetta, opiskelu- ja työelämävalmiuksia, sosiaalisia taitoja, elämänhallintataitoja, vahvuuksia sekä kuntoutuksen erityistarpeita
 - motivaatiota kuntoutukseen, kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta ja oikea-aikaisuutta
 - opiskelu- ja työkykyä
 - mielenkiinnon kohteita ja vahvuuksia
 - molemminpuolista keskinäisen yhteistyösuhteen ja vuorovaikutuksen toimivuutta.

- **Työhönvalmentajat** ja asiakas yhdessä laativat asiakkaan yksilölliset ja konkreettiset kuntoutustavoitteet sekä kuntoutuksen toteutukseen liittyvän kirjallisen suunnitelman.

Huomioitavaa: Kuntoutuspäivien laskeminen alkaa siitä ajankohdasta, kun asiakkaan kuntoutuksen suunnittelun ensimmäinen päivä toteutuu.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus sekä työn etsintä

- Toteutetaan palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Kesto on **1 – 15 kuntoutuspäivää**
 - tästä enintään 5 kuntoutuspäivää voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Taitojen ja työn kartoitus-vaihe

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoituksessa palveluntuottajan nimeämät työhönvalmentajat

- ohjaavat ja neuvovat asiakasta kaikissa työn vaihtoehtojen kartoitukseen liittyvissä asioissa
- etsivät yhdessä asiakkaan kanssa aktiivisesti asiakkaan ammatillisia tavoitteita ja työkykyä vastaavia aloja, työtehtäviä ja alueellisia työpaikkoja
- tukevat asiakasta sopivan koulutusvaihtoehdon, oppilaitoksen ja koulutusohjelman valinnassa, jos tarkoituksena on varmistaa ammattialan ja työtehtävän soveltuvuutta asiakkaalle
- tarjoavat asiakkaalle tukea myös yrittäjyyden tai ammatinharjoittamisen mahdollisuuksien arvioimiseen asiakkaan suunnitelmassa yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimista.

Työn etsintä-vaihe

Työn etsintä-vaiheessa työhönvalmentajat ja asiakas yhdessä etsivät aktiivisesti ulkopuolisesta työpaikasta asiakkaalle yhden tai useamman mahdollisimman sopivan työkokeilupaikan. Työkokeilupaikan on vastattava asiakkaan kuntoutukselle asetettuja yksilöllisiä ammatillisia tavoitteita.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen-vaihe

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen-vaiheessa asiakas ja työhönvalmentajat yhdessä varmistavat ja arvioivat, soveltuuko suunniteltu ammatti asiakkaalle.

- Tämä vaihe toteutetaan **yhdessä** tai **useammassa** ulkopuolisessa työpaikassa.
- Vaiheen kesto on **41– 58 yksilöllistä kuntoutuspäivää**, jotka toteutetaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen mukaan
 - sisältää **vähintään 16 – 23 työpaikkakäyntiä**.
- **Enintään 20 kuntoutuspäivistä** voi toteuttaa palveluntuottajan työkokeilutiloissa, ja ne toteutetaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen mukaan.
- **Enintään 2 kuntoutuspäivistä** voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Huomioitavaa:

Jos asiakkaan kuntoutus työkokeilun jälkeen **jatkuu työhönvalmennuksena**, kuntoutukseen sisältyviä kuntoutuksen päättämisen- ja seurantavaiheita **ei toteuteta työkokeilussa**.

Tässä tapauksessa työkokeilussa käyttämättä jääneet asiakkaalle myönnetyt kuntoutuspäivät käytetään työkokeilun ulkopuolisessa työpaikassa työssä tukemiseen ja tuen asteittaiseen vähentämiseen.

Työhönvalmentajien työpaikkakäyntien toteutus työkokeilun aikana

Työpaikkakäynnit toteuttaa 1-2 työhönvalmentajaa, jotka käyvät asiakkaan työpaikalla **vähintään 2 kertaa viikossa** asiakkaan työkokeilun aikana.

Työpaikkakäynnit toteutetaan seuraavasti:

- **1. työkokeiluviikolla:**
 - 1. käyntikerta on toteutettava mahdollisimman pian asiakkaan **työkokeilun aloittamisen jälkeen.**

- **1. työkokeiluviikon jälkeen:**
 - **enintään puolet** käyntikerroista voi toteuttaa **kuvapuheluna**
 - kuvapuhelun kesto on vähintään **30 minuuttia.**

- **Asiakkaan työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen päättyessä**
 - viimeisen työkokeiluviikon lopussa

Työkokeilun päättäminen

Kuntoutuksen päättäminen-vaihe toteutetaan asiakkaan työkokeilun lopussa työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen-vaiheen jälkeen.

- Toteutetaan palveluntuottajan **toimipisteessä.**

- Vaiheen kesto on **1 kuntoutuspäivä**, josta **0,5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena
 - tässä yhteydessä työhönvalmentajat sopivat asiakkaan kanssa **tulevien seurantojen ajankohdat** sekä **toteutustavat** asiakkaan tilanteeseen ja tarpeeseen sopivalla toteutustavalla.

Huomioitavaa:

- Seurantapäivät tai seurantakäynnit **vähentävät** asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäivien kokonaismäärää.
- Työhönvalmentajien on huolehdittava, että **seurantapäivien tai -käyntien toteutukselle jää tarvittava määrä kuntoutuspäiviä.**

Seuranta

Työkokeilun seuranta-vaiheen tavoitteena on varmistaa asiakkaan jatkosuunnitelmien toteutumista ja etenemistä. Toteutustapa valitaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen perusteella.

Seurannan toteutusajankohdat:

- 1. seuranta: **3 kuukauden kuluttua** asiakkaan kuntoutuksen päättymisestä
- 2. seuranta: **6 kuukauden kuluttua** asiakkaan kuntoutuksen päättymisestä.

Seurannan 3 vaihtoehtoista toteutustapaa:

Seurantapäivä

- Toteutus **kuntoutuspäivän kestäväenä tapaamisena.**
- Kesto **1 kuntoutuspäivä.**
- Toteutetaan vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä
 - asiakkaan työpaikalla
 - muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa.
- Asiakkaalle tarjotaan päivän aikana yksittäinen ateria ja tarpeelliset välipalat.

Lisätietoja: Yleinen osa/Ruokailun toteuttaminen

Seurantakäynti

- Toteutus **seurantakäyntinä**
- Kesto **2 - 4 tuntia**
- Toteutetaan vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä
 - asiakkaan työpaikalla
 - muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa.
- Asiakkaalle tarjotaan päivän aikana yksittäinen ateria.

Lisätietoja: Yleinen osa/Ruokailun toteuttaminen

Seurantayhteydenotto

- Toteutus **puheluna** tai **kuvapuheluna**
- Yhteydenoton kesto on **vähintään 30 minuuttia**

Huomioitavaa:

- **Jos** 1. seurantayhteydenotto koetaan riittämättömäksi toteutustavaksi asiakkaan tilanteessa, voidaan tarvittaessa sopia 2. seuranta toteutettavaksi **seurantakäyntinä tai seurantapäivänä** seurantayhteydenoton sijaan. Työhönvalmentajien on huolehdittava, että seurannan toteutukselle **on jätetty** seurantakäyntiin tai -päivään tarvittava 1 kuntoutuspäivä.

- **Puheluna tai kuvapuheluna** toteutuva seurantayhteydenotto **ei vähennä** asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäivien kokonaismäärää.

3.2 Työhönvalmennus

3.2.1 Työhönvalmennuksen tavoitteet

Työhönvalmennuksessa asiakas, työhönvalmentajat sekä työnantajan edustaja sovitavat yhteen asiakkaan osaamisen, työ- ja/tai toimintakyvyn sekä tavoitellun työtehtävän vaatimukset.

Työhönvalmennuksen tavoitteena on tukea asiakkaan

- työpaikalla työskentelyä
- työssä onnistumista
- työyhteisöön kiinnittymistä
- ammatillista kehittymistä
- työsuhteen vakiinnuttamista ulkopuolisessa työpaikassa
- toimintaa tai suunnitelmaa toimia yrittäjänä tai ammatinharjoittajana.

Työhönvalmennuksen aikana asiakas saa tukea työhönvalmentajilta etsiessään palkkatyöpaikkaa tavoittelemaltaan ammattialalta ja siirtyessään ulkopuoliseen työpaikkaan palkkatyöhön.

Tarkoituksena on, että työhönvalmennuksen jälkeen asiakkaalla on ammatillista työkokemusta ja taitoa työskennellä ammattitaitovaatimusten mukaisesti ulkopuolisella työpaikalla. Lisäksi hänellä on osaamista työnhausta, työhaastattelussa toimimisesta sekä työyhteisötaidoista.

Työhönvalmennus soveltuu asiakkaalle, jolla on

- vähäistä työkokemusta ja tietoa terveydentilaansa ja kokonaistilanteeseensa soveltuvalta ammattialalta, työtehtävästä tai toimenkuvasta
- alalle soveltuva koulutus tai työkokemus, mutta on ollut pitkään poissa työelämästä ja tarvitsee tukea työhön palaamiseen, työpaikan etsintään ja työuralla etenemiseen
- varmistettu soveltuvuus alalle esimerkiksi harrastustoiminnan, työkokeilun, työtoiminnan, työssä oppimisjakson, työllistymistä tukevan palvelun, kuntoutusjakson tai vapaaehtoistyön perusteella ja joka tavoittelee työllistymistä.

3.2.2 Työhönvalmennuksen kesto ja rakenne

Kesto

Asiakkaan työhönvalmennuksen kesto on 60 kuntoutuspäivää.

- Työhönvalmentaja toteuttaa ennakkoyhteydenoton asiakkaaseen **2 viikon kuluessa** kuntoutuspäätöksen saapumisesta.
- Työhönvalmennuksen suunnittelu-vaihe on aloitettava **4 viikon kuluessa** kuntoutuspäätöksen saapumisesta.
- Palveluntuottaja toteuttaa työhönvalmennuksen 60 kuntoutuspäivää **5 kuukauden kuluessa** siitä ajankohdasta, kun asiakkaan ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut (= kuntoutuksen suunnittelupäivä).

Työhönvalmennuksen 1. ja 2. jatkopäätös

Asiakkaalle voidaan myöntää työhönvalmennusta **1. jatkopäätöksellä lisää 60 kuntoutuspäivää.**

- **Työhönvalmennuksen 1. jatko** on toteutettava **5 kuukauden kuluessa** siitä ajankohdasta, kun 1. jatkopäätöksen ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut.

Näiden lisäksi asiakkaalle voidaan myöntää työhönvalmennusta **2. jatkopäätöksellä lisää 60 kuntoutuspäivää** tilanteessa, jossa asiakkaan työhönvalmennus on johtanut palkka- tai ansiotyöpaikan saamiseen ulkopuolisesta työpaikasta tai asiakkaan yritystoiminta on käynnistynyt.

- **Työhönvalmennuksen 2. jatko** on toteutettava **5 kuukauden kuluessa** siitä ajankohdasta, kun 2. jatkopäätöksen ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut.

Asiakkaan työhönvalmennuksen kokonaispituus on **enintään 180 kuntoutuspäivää**. Koko työhönvalmennuksen kokonaisuus on toteutettava **21 kuukauden kuluessa** (ml. tauot) siitä ajankohdasta, kun asiakkaan ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut. Tämä aika sisältää myös seurannan.

Huomioitavaa:

- Jos työhönvalmennukseen sisältyy jatkopäätöksiä (1. tai 2.), **Seuranta-vaihe toteutetaan vain kerran**, kun kuntoutus on päättynyt kokonaisuudessaan.
- Yllämainituista määräajoista voi poiketa vain asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella ja sopimalla asiasta Kelan kanssa.

Työhönvalmennuksen rakenne

Työhönvalmennus sisältää seuraavat vaiheet:

1. Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen
2. Työhönvalmennuksen suunnittelu
3. Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus
4. Työn etsintä
5. Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen

6. Seuranta

3.2.3 Työhönvalmennuksen toteutus

Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen

- Työhönvalmentaja ottaa asiakkaaseen yhteyttä **ennen** työhönvalmennuksen käynnistymistä **2 viikon kuluessa** kuntoutuspäätöksen saapumisesta (puhelimella tai kuvapuheluna). **Lisätietoja:** Yleinen osa/luku 2/Sanasto

Ennakkoyhteydenotossa asiakas saa mm.

- tiedon kuntoutuksen toteutusaikataulusta ja kuntoutuksen toteuttajasta
- tiedon kuntoutuksen sisällöstä ja toimintatavoista
- tukea kuntoutuksen tavoitteiden asettamiseen
- mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja toiveita.

Työhönvalmennuksen suunnittelu

- Työhönvalmennus aloitetaan yhteisellä suunnittelulla asiakkaan kanssa palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Suunnittelun kesto on **1 kuntoutuspäivä**
 - tästä **0,5 päivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena.
- **Työhönvalmennuksen suunnittelussa** työhönvalmentajat yhdessä asiakkaan kanssa asettavat asiakkaan yksilölliset ja konkreettiset kuntoutustavoitteet sekä laativat näistä ja kuntoutuksen toteutuksesta kirjallisen suunnitelman.

Huomioitavaa:

- Kuntoutuspäivien laskeminen alkaa siitä ajankohdasta, kun asiakkaan kuntoutuksen suunnittelun ensimmäinen päivä toteutuu.
- **Jos** asiakkaan työhönvalmennusta edeltää **työkokeilu**, palveluntuottajan on selvitettävä Kelalle, miksi uudelleen toteutettava kuntoutuksen suunnittelu työhönvalmennuksen osalta on asiakkaalle tilanteessa tarpeellinen.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus sekä työn etsintä-vaiheet

Taitojen ja työn kartoitus-vaihe

- Toteutetaan palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Kesto on **enintään 5 kuntoutuspäivää**
 - tästä **enintään 2,5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoituksessa työhönvalmentajat tukevat asiakasta sovittamaan yhteen asiakkaan osaamista ja asiakkaan tavoitteleman työn ammattitaitovaatimukset. Lisäksi he tukevat asiakasta löytämään tämän työ- ja toimintakykyyn soveltuvia alueellisia työpaikkoja ja työnkuvia.

Jos asiakkaan suunnitelmissa on yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimiminen, työhönvalmentajat tukevat asiakkaan yrittäjyysosaamista.

Työn etsintä-vaihe

- Kokonaiskesto: **enintään 20 kuntoutuspäivää, josta**
 - **enintään 5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena
 - **enintään 10 kuntoutuspäivää** voi toteutua asiakkaan itsenäisesti toteuttamana työn etsintänä.

Työn etsintä-vaiheessa työhönvalmentajat yhdessä asiakkaan kanssa etsivät asiakkaalle aktiivisesti ulkopuoliselta työpaikalta **työharjoittelu-, palkkatyö- tai ansiotyöpaikan**.

- **Palkkatyöpaikka** on määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva koko- tai osa-aikainen palkallinen työsuhteinen työpaikka.
- **Ansiotyöpaikka** on määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva koko- tai osa-aikainen toimeksiantosuhde, josta asiakas saa yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimisen perusteella työkorvausta.

Huomioitavaa: Jos asiakkaan työhönvalmennusta edeltää **työkokeilu**, palveluntuottajan on kuntoutuspalautteessa selvitettävä, miksi **uudelleen toteutettava työn etsintä** on asiakkaalle tilanteessa tarpeellinen.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen-vaihe

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen-vaihe toteutetaan **yhdessä** tai **useammassa** ulkopuolisessa työpaikassa.

- **Vaiheen kesto: 31–57 kuntoutuspäivää**, asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen mukaan,
 - josta **2 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena
 - joka sisältää vähintään **10–16 työpaikkakäyntiä**.

Työhönvalmentajien työpaikkakäyntien toteutus työhönvalmennuksen aikana

Työhönvalmentajien tehtävänä on tarjota työhönvalmennuksessa

- asiakkaalle, työpaikalle ja työyhteisölle heidän tarvitsemansa tuki. Tavoitteena on sovittaa yhteen työn ammattitaitovaatimukset sekä asiakkaan yksilöllinen osaaminen. Tavoitteena on myös asiakkaan työsuhteen vakiinnuttaminen

- asiakkaalle tukea elinkeinon harjoittamisen aloittamiseen ja ansiotyössä menestymiseen, jos asiakas suunnittelee yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimista.

Työpaikkakäyntien toteutus:

- Työpaikkakäynnit toteuttaa 1-2 työhönvalmentajaa
- **1. kuukauden ajan:**
 - vähintään **2 kertaa** viikossa
 - ensimmäinen käyntikerta toteutetaan **1. viikolla mahdollisimman pian** asiakkaan työhönvalmennuksen aloittamisesta
- **1. työhönvalmennusviikon jälkeen:**
 - **enintään puolet** käyntikerroista voi toteuttaa **kuvapuheluna**
 - kuvapuhelun kesto on **vähintään 30 minuuttia**.
- **1. kuukauden jälkeen:**
 - vähintään **1 kertaa** viikossa
- **Asiakkaan työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen päättyessä**
 - viimeisen työhönvalmennusviikon lopussa.

Työhönvalmennuksen päättäminen

Kuntoutuksen päättäminen-vaihe toteutetaan asiakkaan kuntoutuksen lopussa työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen-vaiheen jälkeen.

- Toteutetaan palveluntuottajan **toimipisteessä**.

- Vaiheen kesto on **1 kuntoutuspäivä**, josta **0,5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena
 - Tässä yhteydessä työhönvalmentajat sopivat asiakkaan kanssa **tulevien seurantojen ajankohdat** sekä **toteutustavat** asiakkaan tilanteeseen ja tarpeeseen sopivalla toteutustavalla.

Huomioitavaa:

1. Jos asiakkaan työhönvalmennusta edeltää **työkokeilu**, jonka lopussa on poikkeustilanteissa toteutettu kuntoutuksen päättäminen, toteutetaan työhönvalmennuksen lopussa **uudelleen** kuntoutuksen päättäminen ja seurannat.
2. Työhönvalmennukseen sisältyvät **seurantapäivät** tai **seurantakäynnit vähentävät** asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäivien kokonaismäärästä. Työhönvalmentajien on huolehdittava, että **seurantapäivien tai -käyntien toteutukselle jää** tarvittava määrä kuntoutuspäiviä.

Seuranta

Työhönvalmennukseen sisältyvän seuranta-vaiheen tavoitteena on varmistaa asiakkaan jatkosuunnitelmien toteutumista ja etenemistä. Toteutustapa valitaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen perusteella.

Seurannan toteutusajankohdat:

- 1. seuranta: **3 kuukauden kuluttua** asiakkaan kuntoutuksen päättymisestä
- 2. seuranta: **6 kuukauden kuluttua** asiakkaan kuntoutuksen päättymisestä.

Seurannan 3 vaihtoehtoista toteutustapaa:

Seurantapäivä

- Toteutus **kuntoutuspäivän kestäväenä tapaamisena**
- Kesto **1 kuntoutuspäivä**
- Toteutetaan vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä
 - asiakkaan työpaikalla
 - muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa.
- Asiakkaalle tarjotaan päivän aikana yksittäinen ateria ja tarpeelliset välipalat.

Lisätietoja: Yleinen osa/Ruokailun toteuttaminen

Seurantakäynti

- Seuranta toteutetaan **seurantakäyntinä**
- Kesto **2 - 4 tuntia.**
- Toteutetaan vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä
 - asiakkaan työpaikalla
 - muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa.
- Asiakkaalle tarjotaan päivän aikana yksittäinen ateria.

Lisätietoja: Yleinen osa/Ruokailun toteuttaminen

Seurantayhteydenotto

- Toteutetaan **puheluna tai kuvapuheluna**
- Yhteydenoton kesto on **vähintään 30 minuuttia**.

Huomioitavaa:

- **Jos** 1. seurantayhteydenotto koetaan riittämättömäksi toteutustavaksi asiakkaan tilanteessa, voidaan tarvittaessa sopia 2. seuranta toteutettavaksi **seurantakäyntinä** tai **seurantapäivänä** seurantayhteydenoton sijaan. Työhönvalmentajien on huolehdittava, että seurannan toteutukselle **on jätetty** seurantakäyntiin tai -päivään tarvittava 1 kuntoutuspäivä.
- **Puheluna** tai **kuvapuheluna** toteutuva seurantayhteydenotto **ei vähennä** asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäivien kokonaismäärää.

3.3 Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä

3.3.1 Tavoitteet

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä on tarkoitettu asiakkaalle, joka tarvitsee runsaampaa ja pitkäkestoisempaa työhönvalmentajien tukea omien uratavoitteiden, työ- ja toimintakykyä vastaavien ammattialojen, soveltuvien työnkuvien ja työpaikkojen täsmentämisessä ennen ulkopuoliseen työpaikkaan siirtymistä. Asiakkaalla voi olla tarve runsaaseen työhönvalmentajien tukeen palveluntuottajan työkokeilutiloissa ennen ulkopuoliseen työpaikkaan siirtymistä.

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä soveltuu asiakkaalle, joka

- ei täsmällisesti tiedä, mikä ammattiala, työtehtävä tai toimenkuva soveltuu hänen omaan terveydentilaansa, toimintakykyynsä ja kokonaistilanteeseensa. Asiakas on epävarma ammatillisesta suunnasta, ammatin soveltuvuudesta, soveltuvista työtehtävistä tai työkykyyn sopivista toimenkuvista. Asiakas on syrjäytymisvaarassa vaarassa oleva tai pitkäaikaista tukea tarvitseva (esim. nuori tai ikääntynyt).

- tietää alustavasti, mikä ammattiala, työtehtävä tai toimenkuva on ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena. Asiakas voi haluta pidemmällä työkokeilulla varmistaa, onnistuuko työn tekeminen käytännössä, ennen kuin siirtyy ulkopuoliseen työpaikkaan avoimille työmarkkinoille
- on koulutautunut alalle, mutta haluaa pidemmällä työkokeilulla ensin varmistaa, onko
 - alakohtainen työpaikka itselle soveltuva
 - työympäristö sopiva
 - työjärjestelyt terveydentilan, toimintakyvyn ja elämäntilanteen mukaan sopivat ja joustavat
 - omaa aikaisempaa alakohtaista työkokemusta ja ammattitaitoa, mutta joka ei ole varma ammatissa tai alan työtehtävissä jatkamisesta muuttuneen työ- tai toimintakyvyn tai työelämästä poissaolon vuoksi.

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä aloitetaan **työkokeilulla**, jossa tavoitteena on, että asiakas saa runsaasti työhönvalmentajien tukea urasuunnitelman teossa ja alavaihtoehtojen valinnassa sekä ammattialan työn soveltuvuuden varmistamisessa.

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä **jatkuu työhönvalmennuksella**, jonka tavoitteena on, että asiakas saa työhönvalmentajien tukea etsiessään laaja-alaisesti palkkatyöpaikkaa tavoittelemaltaan ammattialalta ja siirtyessään ulkopuoliseen työpaikkaan palkkatyöhön.

Tavoitteena on, että **työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän jälkeen** asiakkaalla on kohdentunut urasuunnitelma, konkreettinen työtavoite, ammatillista työkokemusta ja taitoa työskennellä ammattitaitovaatimusten mukaisesti ulkopuolisella työpaikalla. Lisäksi asiakkaalla on osaamista työhausta, työhaastattelussa toimimisesta sekä työyhteisötaidoista.

3.3.2 Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän kesto ja rakenne

Kesto

Asiakkaan työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän **kesto on 120 kuntoutuspäivää**, josta

- työkokeilua on **60 kuntoutuspäivää** ja
- työhönvalmennusta on **60 kuntoutuspäivää**.

Määräajat

- Työhönvalmentaja toteuttaa ennakkoyhteydenoton asiakkaaseen **2 viikon kuluessa** asiakkaan kuntoutuspäätöksen saapumisesta
- Kuntoutuksen suunnittelu-vaihe on aloitettava **4 viikon kuluessa** asiakkaan kuntoutuspäätöksen saapumisesta.
- Palveluntuottaja toteuttaa työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän 120 kuntoutuspäivää **10 kuukauden kuluessa** siitä, kun asiakkaan ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut (= 1. suunnittelupäivä).

Kuntoutuksen 1. ja 2. jatkopäätös

Asiakkaalle voidaan myöntää kuntoutusta **1. jatkopäätöksellä lisää 60 kuntoutuspäivää** (kun em. 120 kuntoutuspäivää toteutunut).

- **Kuntoutuksen 1. jatko** on toteutettava **5 kuukauden kuluessa** siitä ajankohdasta, kun 1. jatkopäätöksen ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut.

Lisäksi asiakkaalle voidaan myöntää kuntoutusta **2. jatkopäätöksellä lisää 60 kuntoutuspäivää** tilanteessa, jossa asiakkaan työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä on johtanut palkka- tai ansiotyöpaikan saamiseen ulkopuolisesta työpaikasta tai asiakkaan yritystoiminta on käynnistynyt.

- **Kuntoutuksen 2. jatko** on toteutettava **5 kuukauden kuluessa** siitä ajankohdasta, kun 2. jatkopäätöksen ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut.

Asiakkaan työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän kokonaispituus on **enintään 240 kuntoutuspäivää**. Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmä on toteutettava kokonaisuudessaan viimeistään **26 kuukauden kuluessa** (ml. tauot) siitä ajankohdasta, kun asiakkaan ensimmäinen kuntoutuspäivä on toteutunut. Tämä sisältää myös seurannan.

Huomioitavaa:

- Jos työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmään sisältyy jatkopäätöksiä (1. tai 2.), Seuranta-vaihe toteutetaan vain kerran, kun kuntoutus on päättynyt kokonaisuudessaan.
- Yllämainituista määräajoista voi poiketa vain asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella ja sopimalla asiasta Kelan kanssa.

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän rakenne

1. Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen
2. Kuntoutuksen suunnittelu
3. Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus
4. Työn etsintä
5. Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen
6. työkokeilu-vaihe
7. työhönvalmennus-vaihe
8. Kuntoutuksen päättäminen

9. Seurannat

3.3.3 Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän toteutus

Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen

- ottaa asiakkaaseen yhteyttä (puhelimella tai kuvapuheluna) **ennen** työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän käynnistymistä **2 viikon kuluessa** kuntoutuspäätöksen saapumisesta. **Lisätietoja:** Yleinen osa/ luku 2 /Sanasto
- Ennakkoyhteydenotossa asiakas saa mm.
 - tiedon kuntoutuksen toteutusaikataulusta ja kuntoutuksen toteuttajasta
 - tiedon kuntoutuksen sisällöstä ja toimintatavoista
 - tukea kuntoutuksen tavoitteiden asettamiseen
 - mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja toiveita.

Työkokeiluosion toteutus

Työkokeiluosion vaiheet: suunnittelu, taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus, työn etsintä sekä työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen.

Huomioitavaa: Kuntoutuspäivien laskeminen alkaa siitä ajankohdasta, kun asiakkaan kuntoutuksen suunnittelun ensimmäinen päivä toteutuu (= suunnittelun 1.päivä)

Suunnittelu

- Aloitetaan yhteisellä suunnittelulla asiakkaan kanssa palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Suunnittelun kesto on **2 kuntoutuspäivää**
 - tästä **0,5 päivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus

- Toteutetaan palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Vaiheen kesto on **enintään 10 kuntoutuspäivää**
 - tästä **enintään 5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Työn etsintä

- Vaiheen kesto on enintään 25 kuntoutuspäivää
 - tästä 5 päivää voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentämisen-vaihe

- Toteutetaan ensisijaisesti yhdessä **tai** useammassa ulkopuolisessa työpaikassa.
- Voidaan toteuttaa osittain **tai** kokonaan myös palveluntuottajan työkokeilu-tiloissa, asiakkaan yksilöllisen tilanteen ja tarpeen mukaan.
- Vaiheen kesto on **23–58 kuntoutuspäivää**, asiakkaan yksilöllisen tilanteen ja tarpeen mukaan,
 - josta **puolet** voi toteuttaa ryhmämuotoisena kuntoutuksena
 - joka sisältää **vähintään 9–23 työpaikkakäyntiä**.

Työhönvalmentajien työpaikkakäyntien toteutus työkokeilu ja työhönvalmennus-yhdistelmän aikana

Palveluntuottaja toteuttaa työkokeilu ja työhönvalmennus-yhdistelmään sisältyvät työpaikkakäynnit saman ohjeistuksen mukaan kuin Työkokeilussa (luku 4.1) ja Työhönvalmennuksessa (luku 4.2.).

Työhönvalmennus-osion toteutus

Työhönvalmennuksen vaiheet: työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen, kuntoutuksen päättäminen ja seuranta.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentämisen-vaihe

- Toteutetaan yhdessä tai useammassa ulkopuolisessa työpaikassa.
- Vaiheen kesto on **47–57 kuntoutuspäivää**, asiakkaan yksilöllisen tilanteen ja tarpeen mukaan,
 - josta **enintään 5 päivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena kuntoutuksena
 - joka sisältää **vähintään 13–16 työpaikkakäyntiä**.

Huomioitavaa:

Jos asiakkaan **työkokeiluvaiheen jälkeen työhönvalmennuksessa** on tarve toteuttaa uudelleen aiemmin toteutuneita kuntoutuksen vaiheita (esim. kuntoutuksen suunnittelu, taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus tai työn etsintä), palveluntuottaja selvittää toimien tarpeen Kelalle asiakkaan kuntoutuspalautteessa.

Uudelleen toteutettavien kuntoutuksen vaiheiden toteutus:

- asiakkaalle myönnettyistä **ensimmäisestä 60 työhönvalmennuksen päivästä enintään 10 kuntoutuspäivää**
 - tästä **enintään 5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena.

Työhönvalmentajien työpaikkakäyntien toteutus työkokeilu & työhönvalmennus-yhdistelmän aikana

Palveluntuottaja toteuttaa työkokeilu ja työhönvalmennus-yhdistelmään sisältyvät työpaikkakäynnit saman ohjeistuksen mukaan kuin Työkokeilussa (luku 4.1) ja Työhönvalmennuksessa (luku 4.2.).

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän päättäminen

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmän päättäminen-vaihe toteutetaan asiakkaan kuntoutuksen lopussa työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen-vaiheen jälkeen.

- Toteutetaan palveluntuottajan **toimipisteessä**.
- Vaiheen kesto on **1 kuntoutuspäivä**, josta **0,5 kuntoutuspäivää** voi toteuttaa ryhmämuotoisena
 - Tässä yhteydessä työhönvalmentajat sopivat asiakkaan kanssa **tulevien seurantojen ajankohdat** sekä **toteutustavat** asiakkaan tilanteeseen ja tarpeeseen sopivalla toteutustavalla.

Huomioitavaa:

- Työhönvalmennukseen sisältyvät **seurantapäivät** tai **seurantakäynnit vähentävät** asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäivien kokonaismäärästä. Työhönvalmentajien on huolehdittava, että **seurantapäivien tai -käyntien toteutukselle jää** tarvittava määrä kuntoutuspäiviä.

Seuranta

Yhdistelmä kuntoutuksen sisältyvän seuranta-vaiheen tavoitteena on varmistaa asiakkaan jatkosuunnitelmien toteutumista ja etenemistä. Toteutustapa valitaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen perusteella.

Seurannan toteutusajankohdat:

- seuranta: **3 kuukauden kuluttua** asiakkaan kuntoutuksen päättymisestä

- seuranta: **6 kuukauden kuluttua** asiakkaan kuntoutuksen päättymisestä.

Seurannan 3 vaihtoehtoista toteutustapaa: seurantapäivä, seurantakäynti tai seurantayhteydenotto

Seurantapäivä

- Toteutus **kuntoutuspäivän kestäväenä tapaamisena.**
- Kesto **1 kuntoutuspäivä.**
- Toteutetaan vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä
 - asiakkaan työpaikalla
 - muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa.
- Asiakkaalle tarjotaan päivän aikana yksittäinen ateria ja tarpeelliset välipalat.

Lisätietoja: Yleinen osa/Ruokailun toteuttaminen

Seurantakäynti

- Seuranta toteutetaan **seurantakäyntinä.**
- Kesto **2 - 4 tuntia.**
- Toteutetaan vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä
 - asiakkaan työpaikalla
 - muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa.

- Asiakkaalle tarjotaan päivän aikana yksittäinen ateria. **Lisätietoja:** Yleinen osa/Ruokailun toteuttaminen

Seurantayhteydenotto

- Seuranta toteutetaan seurantayhteydenottona.
- Toteutetaan puheluna tai kuvapuheluna.
- Yhteydenoton kesto on vähintään 30 minuuttia.

Huomioitavaa:

1. **Jos** 1. seurantayhteydenotto koetaan riittämättömäksi toteutustavaksi asiakkaan tilanteessa, voidaan tarvittaessa sopia 2. seuranta toteutettavaksi **seurantakäyntinä** tai **seurantapäivänä** seurantayhteydenoton sijaan. Työhönvalmentajien on huolehdittava, että seurannan toteutukselle **on jätetty** seurantakäyntiin tai -päivään tarvittava 1 kuntoutuspäivä.
2. **Puheluna** tai **kuvapuheluna** toteutuva seurantayhteydenotto **ei vähennä** asiakkaalle myönnettyjä kuntoutuspäivien kokonaismäärää.

4 Yhteistyö

4.1 Työpaikkayhteistyö ulkopuolissa työpaikoissa

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen painopiste on asiakkaan työssä tukemisessa, työpaikkayhteistyössä ja työelämään suuntaamisessa. Kuntoutuksen vaikuttavuus edellyttää palveluntuottajalta aktiivista paneutumista asiakkaan työllistämiseen ja työyhteisöön sopeutumiseen.

Työhönvalmentajat tekevät yhteistyötä työnantajan kanssa asiakkaan kuntoutuksen aikana ja tarvittaessa antavat tukea myös työyhteisölle. Tärkeää on, että asiakkaan työharjoittelusta hyötyy sekä asiakas että työpaikka.

Työhönvalmentajilla on oltava aikaa vierailta työpaikalla ja arvioida yhteisissä pala-vereissa asiakkaan työharjoittelun etenemistä. Työnantajan on saatava tietoa työhönvalmentajien toimintatavoista sekä mm. osatyökykyisten työkyvystä ja työssä selviytymisestä, nuoren toimintakyvystä sekä taloudellisista tuista, kuten esimerkiksi kuntoutusrahasta tai työ- ja elinkeinohallinnon työolosuhteiden järjestelytuesta.

4.2 Verkostotyö muiden toimijoiden kanssa

Verkostotyö on moniammatillisen asiantuntijuuden jakamista, konsultointia, tiedonvaihtoa, keskustelua hyödyllisistä toimista sekä asiantuntijan tarjoamaa neuvontaa ja ohjausta asiakkaalle. Verkostotyötä toteutetaan esim. verkostoneuvotteluilla, puhelimitse tai sähköpostitse.

Verkostotyölle on varattava riittävästi aikaa. Verkostotyötä varten on pyydettävä asiakkaalta **suostumus**. Verkostotyö yhdistää asiakkaan kanssa toimivien eri tahojen asiantuntemuksen. Samalla se edistää asiakkaan työllistymistä ja tukee asiakasta saavuttamaan kuntoutukselle asetetut tavoitteet.

Verkostotyön tavoitteena on liittää työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus osaksi asiakkaan tarkoituksenmukaista toimivaa palveluketjua. Verkostotyön avulla asiakas ja työhönvalmentajat yhdessä varmistavat asiakkaan kuntoutusprosessin oikea-aikaisuuden, jatkuvuuden ja sovittujen toimenpiteiden toteutumisedellytykset myös kuntoutuksen jälkeen.

Verkostotyö mahdollistaa myös asiakkaan työllistymisen kannalta tarpeellisten tietojen vaihdon ja auttaa hahmottamaan asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisesti. Verkostotyön avulla asiakas löytää oikean tahon, josta hän saa tarvitsemansa tuen esimerkiksi taloudenpidon ja toimeentulon asioissa, terveyden, liikkumisen ja hyvinvoinnin kysymyksissä tai sosiaalisiin suhteisiin, arjenhallintaan tai vapaa-ajantoimintaan liittyvissä asioissa.

Työhönvalmentajina toimivan työparin ja asiakkaan on tehtävä aktiivista verkostotyötä tilanteessa, jossa asiakkaan haasteiden ratkaisemisessa tarvitaan muidenkin toimijoiden tarjoamaa tukea ja asiantuntemusta. Verkostotyöllä luodaan yhteinen käsitys

asiakkaan tilanteesta ja huolehditaan sekä sovitaan kunkin toimijatahon vastualueet ja roolit sekä tehtävät.

5 Kuntoutuspäivien toteuttaminen

5.1 Asiakkaan kuntoutuspäivä

Palveluntuottaja jaksottaa ja toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen pääasiallisesti arkipäivisin **maanantaista perjantaihin** eli asiakkaalla on keskimäärin **5 kuntoutuspäivää / viikko**. Sunnuntai **ei ole** kuntoutuspäivä.

Asiakas voi halutessaan työskennellä myös

- **lauantaina**
- **sunnuntaina** tai **arkipyhinä**, jos työskentely ulkopuolisella työpaikalla sitä edellyttää ja se on asiakkaan tilanteessa mahdollista
- **iltais**in tai **öis**in, jos työskentely ulkopuolisella työpaikalla sitä edellyttää ja se on asiakkaan tilanteessa mahdollista.

Huomioitavaa:

- Palveluntuottajan **ei tarvitse** olla asiakkaan tavoitettavissa em. aikoina.
- Asiakas **ei voi saada** kuntoutusrahaa sunnuntaina tai arkipyhinä toteutuvasta työskentelystä.

Kuntoutuspäivän pituus

Asiakkaan kuntoutuspäivän pituus on **keskimäärin 6 tuntia**

- Tästä **vähintään 5 tuntia** on työhönvalmentajien toteuttamaa kuntoutusohjelmaa, asiakkaan itsenäisesti toteuttamaa kuntoutusohjelmaa **tai** ulkopuolisella työpaikalla ja palveluntuottajan työkokeilutiloissa toteutuvaa työskentelyä.

- **Jos** asiakkaan tavoitteena on työllistyä ulkopuoliseen työpaikkaan **kokopäivätyöhön**, asiakas tekee **työpaikan tavanomaista työaikaa**.

Asiakkaan kuntoutuspäivään sisältyy

- työhönvalmentajien ja asiakkaan yhteiset ja yksilölliset tapaamiset
- ryhmämuotoinen toiminta
- asiakkaan itsenäisesti toteuttamat kuntoutuspäivät
- työpaikalla työskentely
- asiakkaan ohjelmaan sisältyvät tauot
- siirtymiset tiloista toiseen
- lounas- ja välipalatauot.

5.2 Kuntoutuspäiviin sisältyvät joustot

Asiakkaan kuntoutuspäivien määrässä ja/tai pituudessa voidaan joustaa asiakkaasta johtuvista syistä, jos se tukee asiakkaan kuntoutustavoitteita ja jaksamista (esimerkiksi osa-aikatyön tekemisessä). Joustoa käytetään poikkeustilanteissa ja sitä toteutetaan työhönvalmentajien ja asiakkaan yhteisellä sopimuksella. Lisäksi on huomioitava, että valittu jouston tapa sopii ko. työpaikalle.

Jouston suunnittelussa työhönvalmentajat yhdessä asiakkaan ja mahdollisten työpaikan edustajien kanssa huomioivat ja arvioivat asiakkaan yksilöllisen tilanteen, voimavarat sekä asiakkaan kuntoutuksen kokonaiskeston.

Vaihtoehdot asiakkaan kuntoutuspäivien joustojen toteutuksesta

- Jousto asiakkaan **kuntoutuspäivien määrässä**

Toteutus:

- 3 kuntoutuspäivää / viikko
 - kuntoutuspäivän pituus on **6 tuntia**, josta kuntoutusta **5 tuntia**.
- Jousto asiakkaan **kuntoutuspäivän pituudessa**

Toteutus:

- keskimäärin 5 kuntoutuspäivää / viikko
 - kuntoutuspäivän pituus on **4 tuntia**, josta kuntoutusta **3 tuntia**.
- Jousto asiakkaan **kuntoutuspäivien määrässä ja pituudessa:**

Toteutus:

- 4 kuntoutuspäivää / viikko
- kuntoutuspäivän pituus on **5 tuntia**, josta kuntoutusta **4 tuntia**.

Huomioitavaa:

- Valittua jouston tapaa **voi tarvittaessa muuttaa** asiakkaan tarpeen ja tilanteen mukaan.

5.3 Kuntoutuksen jaksotus

Jaksotus on perustellusta syystä asiakkaan kuntoutuksessa toteutettu **tauko**, joka kestää kerrallaan pääsääntöisesti **enintään 3 viikkoa**.

Asiakkaan kuntoutuksen jaksotus voi kestää poikkeuksellisesti **yli 3 viikkoa** esim. tilanteessa, jossa työnantajalle sopii asiakkaan työskentelyn aloittaminen vasta myöhemmin.

Kuntoutus jaksotetaan

- asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen mukaan
- 1 tai useamman kerran
- asiakkaan työn etsinnän aikana
- asiakkaan työn etsinnän jälkeen
- ennen työssä tukemista ja tuen asteittaista vähentämistä.

Jaksotuksen aikana asiakas tekee välitehtäviä, joiden toteuttamisesta, sisällöstä ja aikataulusta on sovittu etukäteen yhdessä asiakkaan ja työhönvalmentajien kesken.

6 Toteutukseen liittyvät yhteiset toiminnot

6.1 Palveluntuottajan valmistautuminen asiakkaan kuntoutukseen

Palveluntuottaja nimeää henkilöstöstään asiakkaalle **työhönvalmennuksen työparin**, josta toinen työhönvalmentaja toimii asiakkaan **omaohjaajana**.

Asiakkaan omaohjaaja / työhönvalmentajat suunnittelee asiakkaan kuntoutuksen toteutuksen ja sisällön yhdessä asiakkaan kanssa vastaamaan hänen yksilöllisiä tarpeitaan ja tavoitteitaan.

Palveluntuottaja toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen valitun kuntoutuspalvelun ja siihen liittyvän kuntoutusprosessin mukaisessa järjestyksessä. Jos jokin kuntoutusprosessin vaihe jää toteutumatta asiakkaan tilanteesta johtuen, palveluntuottajan on ilmoitettava ja selvitettävä asia Kelalle.

Asiakkaan kuntoutus aloitetaan **mahdollisimman pian** mutta **viimeistään 4 viikon** kuluessa palveluntuottajan saatua asiakkaan kuntoutuspäätöksen sekä siihen liittyvät asiakirjat. Asiakkaan kuntoutuksen aloitusta voi siirtää asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta johtuen ja perustellun syyn vuoksi. Aloituksen siirrosta on sovittava yhdessä Kelan kanssa.

Työhönvalmentajat tutustuvat asiakkaasta saatuihin asiakirjoihin ja toteuttavat ennakkoyhteydenoton asiakkaaseen puhelimella tai kuvapuheluna.

Ennakkoyhteydenotossa omaohjaaja/työhönvalmentaja

- **sopii** asiakkaan kanssa kuntoutuksen aloittamisen ajankohdan sekä valmistaa asiakasta ensimmäisen kuntoutuspäivän aikatauluun ja ohjelmaan
- **selvittää** kuntoutuksen suunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot, esimerkiksi asiakkaan erityistarpeet kuntoutukselle tai onko asiakkaalla tietoa mahdollisesta työpaikasta kuntoutuksen ajalle
- **ohjeistaa** asiakasta ottamaan yhteyttä Kelaan ja palveluntuottajaan, jos asiakas on estynyt aloittamasta kuntoutusta suunnitellulla tavalla tai aikataululla.

Yhteydenoton jälkeen palveluntuottaja lähettää asiakkaalle kutsukirjeen, jossa on kuntoutukseen liittyvät tarkemmat tiedot. **Lisätietoja:** Yleinen osa / luku 5.1

6.2 Kuntoutusvaiheiden toteuttaminen

Aloitus

Työhönvalmentajat valmistautuvat asiakkaan kuntoutukseen

- **sovittamalla** keskinäisen työnjaon ja ajankäytön niin, että se kohdennetaan täysimääräisesti asiakkaan kuntoutustavoitteen saavuttamiseksi
- **varaamalla** riittävästi aikaa asiakkaan tuleviin yksilöllisiin sekä työnantajille tehtäviin yhteydenottoihin ja työpaikoille jalkautumisiin palvelukuvauksen mukaisessa laajuudessa
- **sopimalla**, kuinka he kuntoutuksen aikana tarkastelevat asiakkaan kuntoutuksen etenemistä ja keskinäistä työskentelyään

- **asettamalla** tärkeysjärjestykseen asiakkaan tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkitykselliset tehtävät
- **ottamalla** työskentelynsä kehittämisessä huomioon asiakkaan omat näkemykset ja ratkaisuehdotukset.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat vastaanottaa asiakkaan ja perehdyttää hänet kuntoutuksen sisältöön ja toimintaan. Samalla asiakas saa mahdollisuuden tutustua kuntoutukseensa osallistuviin ammattihenkilöihin ja tiedostaa heidän roolinsa omassa kuntoutuskokonaisuudessaan.

Kuntoutuksen alkaessa asiakas ja omaohjaaja/työhönvalmentajat käyvät **aloituskeskustelun**, jossa luodaan perusta luottamukselliselle ja rakentavalle yhteistyölle sekä tavoitteelliselle kuntoutukselle.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat tutustuvat keskustellen mm. asiakkaan

- työ- ja opiskeluhistoriaan
- kokonaistilanteeseen
- tulevaisuuden tavoitteisiin
- aikaisempien ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteisiin ja niiden tuloksiin.

Omaohjaajan/työhönvalmentajien tehtävänä on tukea asiakasta hahmottamaan kuntoutuksen yleiset tavoitteet sekä oma kuntoutuspolkunsä. Tehtävänä on myös pyytää asiakkaalta suostumus tarvittavaa verkostotyötä varten.

Aloituskeskustelun jälkeen omaohjaaja/työhönvalmentajat laativat yhdessä asiakkaan kanssa alustavan työllistymiseen tähtäävän ammatillisen suunnitelman, jossa asetetaan selvästi määritellyt ja ajoitetut tavoitteet asiakkaan kuntoutukselle sekä kuntoutuksen jälkeiselle ajalle (esimerkiksi työllistyminen).

Palveluntuottaja kirjaa suunnitelmaan

- asiakkaan omat kuntoutustavoitteet (Omat tavoitteeni –lomake, [Kela.fi/lomakkeet](https://kela.fi/lomakkeet))
- mitä asiakkaan kuntoutuksella halutaan saavuttaa
- kuntoutuksessa käytettävät menetelmät, esim. itsenäisesti toteutettavat kuntoutuspäivät, kuntoutuspäiväkirja, ryhmämuotoinen toiminta, verkostotyö, välitehtävät
- asiakkaan ja työhönvalmentajien kanssa sovitun toiminnan kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi sekä vastuunjaon työskentelyssä
- asiakkaan tuen tarpeet asetettujen kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi
- luonnoksen toteutuksen aikataulusta
- ajankohdat kuntoutuksen edistymisen tarkastelulle.

Poikkeustilanteissa asiakkaan kuntoutusta voi joutua suunnittelemaan myöhemmin uudelleen asiakkaan kuntoutuksen käynnistyttyä. Uudelleensuunnittelua voidaan tarvita esim. asiakkaan omaohjaajan vaihtuessa, jolloin on tarpeen täsmentää yhteistyön tavoitteita.

Huomioitavaa: Palveluntuottajan on selvitettävä asiakkaan kuntoutuksen uudelleensuunnittelun tarpeellisuus Kelalle.

Työhönvalmentajat ja **asiakas** yhdessä seuraavat ja arvioivat säännöllisesti kuntoutuksen aikana työllistymiseen tähtäävän ammatillisen suunnitelman etenemistä sekä tarvittaessa päivittävät suunnitelmaa ja miettivät vaihtoehtoisia tapoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Asiakkaan kuntoutuksen keskeytyminen

Jos asiakkaan kuntoutuksen **suunnitteluvaiheessa** tai **myöhemmin** ilmenee tarvetta verkostotyöhön, järjestetään verkostoneuvottelu. Siinä sovitaan kuntoutuksen jatkumisesta tai voidaan todeta, ettei kuntoutus ole asiakkaalle oikea-aikainen tai tarpeellinen. Tällöin kuntoutusta ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa vaan kuntoutus keskeytyy.

Asiakkaan kuntoutuksen **toteutusvaiheessa** voi ilmetä tarvetta laajempaan moniammatilliseen selvitykseen ja arviointiin. Tällöin asiakkaan kuntoutus keskeytetään ja palveluntuottaja yhdessä Kelan kanssa selvittää mahdollisuutta ohjata asiakas esim. ammatilliseen kuntoutus selvitykseen.

Asiakas ja työhönvalmentajat voivat myös **muusta syystä** todeta, että asiakkaan kuntoutusta ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa. Tällöin palveluntuottaja on yhteydessä Kelaan, jossa yhdessä asiakkaan ja palveluntuottajan kanssa selvitetään asiakkaan tilannetta ja ohjataan hänet muuhun kuntoutukseen tai muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Palveluntuottaja kirjaa asiakkaan kuntoutuksen keskeyttämisen syyn sekä mahdolliset jatkosuunnitelmat kuntoutuspalautteeseen.

Kuntoutuksellinen työote

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen kolmessa palvelussa on mahdollista toteuttaa **kevennettyä** tai **tehostettua kuntoutuksellista työtettä**. Palveluntuottaja voi hyödyntää kevennettyä tai tehostettua työtettä palvelujen toteuttamisen eri vaiheissa ennakkoyhteydenotosta aina kuntoutuksen seurantaan saakka.

Kuntoutuksellisen työotteen valinnassa huomioidaan asiakkaan omat **kyvyt ja toimijuus suhteessa työelämään**. Erityisesti **16 - 29 -vuotiaiden** sekä **55+ - vuotiaiden** asiakkaiden osalta on arvioitava **kuntoutuksellisen työotteen tarve ja toteutus**.

Kevennetty kuntoutuksellinen työote

- Asiakkaan yksilöllisen tilanteen perusteella hänellä on **vähäinen** tuen tarve.
- Asiakkaalle myönnettyistä kuntoutuspäivistä voidaan toteuttaa **minimimäärä**.
- Voidaan käyttää esim. tilanteissa,

- jossa asiakkaan ammattialasuunnitelmaa halutaan varmistaa, kun kyseessä on vähän aikaa työelämästä poissaollut ammattialan vaihtaja
- kun käynnissä on työn etsintävaihe, jossa asiakkaan aktiivinen toimijuus korostuu
- kun käynnissä on työssä tukemisen ja asteittaisen vähentämisen-vaihe, jossa asiakkaan oma aktiivinen toimijuus ja tarpeet korostuvat
- jossa verkostoyhteistyön tarve muiden toimijoiden kanssa on vähäisempää.

Tehostettu kuntoutuksellinen työote

- Asiakkaan yksilöllisen tilanteen perusteella hänellä on **runsas** tuen tarve.
- Asiakkaalle myönnettyistä kuntoutuspäivistä voidaan toteuttaa **maksimimäärä**.
- Voidaan käyttää esim. tilanteissa,
 - jossa verkostoyhteistyön tarve muiden toimijoiden kanssa korostuu ja on runsasta
 - jossa asiakkaana on nuori, jonka toimintakyky on oleellisesti heikentynyt, ja jolla ei ole työnhaku- tai työelämätaitoja
 - kun käynnissä on työn etsintä-vaihe, jossa työhönvalmentajat antavat erityistä tukea tai ohjausta ulkopuolisen työpaikan hakemissa
 - jossa työssä tukemisen ja asetteisen vähentämisen-vaihe edellyttää erityistä paneutumista asiakkaan tilanteeseen ja vaatii tehostetumpaa työotetta.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus toteutetaan kuntoutuksen alussa silloin, kun asiakkaan on tarpeen täsmentää työhönvalmentajien tukemana ammatillinen urasuunnitelma ja löytää vahvuutensa työntekijänä.

Työparista erityisesti omaohjaaja perehtyy asiakkaan ammatillisiin taitoihin ja osaamiseen, tulevaisuuden urasuunnitelmiin, työelämätoiveisiin ja työtavoitteisiin. Työhönvalmentajat käyttävät asiakkaan tilanteeseen soveltuvia ja yleisesti käytössä olevia ammatillisen kuntoutuksen menetelmiä, esimerkiksi liittyen ammatinvalinnanohjaukseen, ammatilliseen kehittymiseen ja ammateissa toimimiseen. Asiakas ja omaohjaaja täsmentävät tarvittaessa asiakkaan työllistymiseen tähtäävää ammatillista suunnitelmaa.

Työhönvalmentajat ohjaavat asiakasta

- tunnistamaan omia vahvuuksiaan, osaamistaan sekä tulevaisuuden toiveita ja siten arvioimaan mihin hän voisi suunnata ammatillisen kiinnostuksensa
- tutustumaan asiakkaan työtavoitteita ja työkykyä vastaaviin ammattialoihin ja niiden ammattitaitovaatimuksiin
- saamaan tietoa ammattitaidon kehittämisestä, työelämän muutoksesta, työn tulevaisuudesta, työllistävistä alueellisista työpaikoista ja paikallisen elinkeinoelämän mahdollisuuksista
- perehtymään työelämän yleisiin säännöksiin, työpaikalla toimimisen käytäntöihin sekä työn osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin
- etsimään myös itsenäisesti työelämään liittyvää tietoa julkisten verkkopalveluiden tietojärjestelmistä (esim. [opintopolku.fi](https://www.opintopolku.fi), [ammattinetti.fi](https://www.ammattinetti.fi)).

Poikkeustilanteissa taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitusta voidaan toteuttaa myöhemmin asiakkaan kuntoutuksen aikana. Kartoitus tehdään esim. tilanteessa, jossa asiakkaan terveydentilassa tai toimintakyvyssä on tapahtunut muutoksia, jonka perusteella asiakkaan sekä omaohjaajan/työhönvalmentajien on päivitettävä asiakkaan työtavoitteet. Tässä tilanteessa palveluntuottajan on selvitettävä Kelalle asiakkaan uusi taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoituksen tarpeellisuus.

Työn etsintä

Työn etsintä toteutetaan kuntoutuksen alussa tilanteessa, jossa asiakkaalle on tarpeen etsiä ammatillisia tavoitteita vastaavasta ulkopuolisesta työpaikasta kokeilu-, harjoittelu-, palkka- tai ansiotyöpaikka.

Työkokeilu- ja työhönvalmennuspaikan etsiminen on yksi keskeinen vaihe ennen työharjoittelupaikkaan siirtymistä. Olennaista on, että omaohjaaja/työhönvalmentajat keskustele asiakkaan kanssa asiakkaan omista tavoitteista ja toiveista työpaikkojen suhteen. Osa asiakkaista saattaa tarvita vahvempaa tukea ja kannustusta sekä valmiita verkostoja työn etsintä vaiheessa. Omaohjaajan/työhönvalmentajien on tuettava asiakasta riittävästi. Lisäksi työhönvalmentajien on kartoitettava asiakkaan asuinseudun avoimia työpaikkoja ja tehtävä mahdollisesti ennakoivaa yhteistyötä eri työpaikkojen kanssa työn etsintä -vaiheessa.

Työhönvalmentajat

- sopivat asiakkaan kanssa siitä, miten hän toivoo tilannettaan avattavan työntekijöille
- ohjaavat asiakasta työhakemuksen ja ansioluettelon tekemisessä, sähköisessä työnhaussa ja työnhakutaitojen kehittämisessä
- tarjoavat asiakkaalle tukea ja tietoa vaihtoehtoisista sekä innovatiivisista tavoista etsiä työtä
- tukevat asiakasta tunnistamaan ja ilmaisemaan ammatillisen osaamisen
- ohjaavat asiakasta pitämään kuntoutuspäiväkirjaa työn etsinnän etenemisestä ja sen onnistumisesta.

Työhönvalmentajat ja asiakas tekevät yhdessä työnjaon sekä tavoitteellisen ja aika-
taulutetun suunnitelman työn etsintään.

Omaohjaaja/ työhönvalmentajat yhdessä asiakkaan kanssa päivittävät

- asiakkaan työllistymiseen tähtäävän ammatillisen suunnitelman, johon sisältyy esimerkiksi tutustuminen alueellisiin työpaikkoihin, työnantajille tehtävät yhteydenotot, työhakemusten lähettäminen
- ammatilliseen suunnitelmaan mahdolliset asiakkaan itsenäisesti toteuttamat kuntoutuspäivät ja niiden suunnitellut toimet
- työhönvalmentajien tavoittelemien viikoittaisten työpaikkayhteydenottojen ja työnantajatapaamisten lukumäärät.

Työn etsinnässä asiakas ja työhönvalmentajat

- ovat aktiivisesti vuorovaikutuksessa työpaikkoihin
- kohtaavat työnantajia
- neuvottelevat työn tekemisen mahdollisuuksista
- etsivät työtä useista asiakkaan tarpeeseen sopivista **kohteista vähintään 5 kertaa viikossa.**

Lisäksi he seuraavat viikoittain suunnitelmaan kirjattujen työpaikkojen yhteydenotto-tavoitteiden toteutumista ja käsittelevät kokemuksia työn etsinnän onnistumisesta. Asiakas ja omaohjaaja täydentävät tarvittaessa asiakkaan omia tavoitteita (GAS), päivittävät työn etsinnän suunnitelmaa tai suuntaavat tarpeen mukaan työn etsintää uudelleen. [Lisätietoa GAS-menetelmästä \(kela.fi\)](#).

Omaohjaaja/työhönvalmentajat tukevat asiakasta valmistautumaan harjoitusten avulla työhaastatteluun sekä neuvottelemaan työstä ja työllistymisen mahdollisuuksista myös kuntoutuksen jälkeen. Lisäksi he tukevat asiakasta toimimaan työhaastattelussa yksin tai työhönvalmentajan tukemana.

Jos asiakas haluaa omasta toiveestaan hoitaa yhteydenpidon työnantajaan ilman työhönvalmentajia, omaohjaajan on varmistettava, että asiakas osaa välittää työpaikan yhteyshenkilölle tietoa työkokeilun tai työhönvalmennuksen toteuttamisesta sekä omaohjaajan yhteystiedot.

Palveluntuottaja voi toteuttaa työn etsintää ryhmämuotoisena tilanteessa, jossa esimerkiksi asiakas tutustuu

- alueellisiin työpaikkoihin
- työnantajan ja työntekijän lakisääteisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin
- eri alojen ammattitaitovaatimuksiin

Ulkopuolinen työpaikka

Työhönvalmentajat etsivät yhdessä asiakkaan kanssa ulkopuolisen työpaikan **ensisijaisesti avoimilta työmarkkinoilta**. Ulkopuolisen työpaikan etsintä edellyttää asiakkaalta ja työhönvalmentajilta aktiivista paneutumista itse työllistymisprosessiin ja alueen työmarkkinoihin. Työhönvalmentajien on huomioitava ulkopuolisen työpaikan etsinnässä asiakkaan kuntoutustavoitteet. Ulkopuolisten työpaikkojen etsinnän painopiste on työpaikkayhteistyössä.

Ulkopuolinen työpaikka sijaitsee **muualla kuin** palveluntuottajan toimipisteessä **tai** palveluntuottajan työkokeilutiloissa. Työpajat, työkeskukset, työosastot, työllistämisyksiköt, työllisyshankkeet, työ-osuuskunnat ja vastaavat paikat kuten monet yhdistykset rinnastetaan **palveluntuottajan työkokeilutiloihin**.

Edellä mainitut paikat katsotaan ulkopuolisiksi työpaikoiksi ainoastaan, jos niissä on olemassa todellista palkkatyötä ja niissä työskentelee palkattu työntekijä/työntekijöitä. Tarkoituksena on, että asiakas tekee näissä paikoissa samoja työtehtäviä kuin palkatut työntekijät.

Huomioitavaa:

- **Jos** esimerkiksi yhdistyksellä **ei ole** palkattuja työntekijöitä **eikä mahdollisuutta osallistua** lainkaan asiakkaan palkkauskustannuksiin, niin **yhdistystä ei voida katsoa** ulkopuoliseksi työpaikaksi vaan se rinnastetaan palveluntuottajan työkokeilutilaksi.
- **Jos** kyseessä on palveluntuottajan työkokeilutila tai siihen rinnastettava paikka,
 - työkokeilua voidaan toteuttaa **enintään 20 kuntoutuspäivää**
 - työkokeilun ja työhönvalmennuksen yhdistelmää voidaan toteuttaa **enintään 58 kuntoutuspäivää**.

Toimenpiteet ennen työskentelyn aloitusta ulkopuolisessa työpaikassa

Ennen työskentelyn aloittamista asiakkaalle nimetään työpaikalta **yhteyshenkilö**.

Työpaikan yhteyshenkilö tukee asiakasta päivittäin työn tekemisessä, työtavoitteissa onnistumisessa ja yhteistyön sujumisessa varsinkin tilanteessa, jossa työhönvalmentajat eivät päivittäin osallistu asiakkaan kuntoutukseen.

Työhönvalmentajat selvittävät myös mahdollisia **tukitoimia** asiakkaan työskentelyn onnistumiseksi. He sopivat asiakkaan kanssa käytännöistä ja työnjaosta silloin, kun työpaikan edustajan kanssa otetaan puheeksi kuntoutuksen jatkaminen tai asiakkaan mahdollisuus työllistyä työpaikkaan.

Työpaikalla pidetään **aloituskeskustelu**, johon osallistuvat ainakin asiakas, työpaikan edustaja ja työpari tai omaohjaaja. Aloituskeskustelussa sovitaan työhönvalmentajien tarjoama tuen laatu ja määrä asiakkaan työskentelyn aikana ja kuinka se kohdennetaan työpaikan henkilöstöön tutustumisessa, työhön perehdytyksessä, työn tekemisessä, työyhteisön kanssa toimimisessa ja ammatillisen kehittymisen arvioinnissa. Työhönvalmentajat sovittavat tarjoamansa tuen yhteen asiakkaan sekä työpaikan ja työyhteisön tarpeiden, odotusten ja resurssien kanssa.

Jos asiakas käy omasta toiveestaan aloituskeskustelun työpaikan edustajan kanssa **ilman** työhönvalmentajien läsnäoloa, omaohjaajan on varmistettava, että asiakas osaa välittää työpaikan edustajalle tietoa kuntoutuksen toteuttamisesta sekä omaohjaajan

yhteystiedot. Lisäksi omaohjaajan on varmistettava, että asiakkaalla ja työpaikan edustajalla on tiedossa asiakkaan kuntoutuksen tavoite suunnitelman mukaisen kuntoutuksen toteuttamiseksi.

Ulkopuoliseen työpaikkaan liittyvät sopimukset

- **Työkokeilussa** asiakas, työnantaja ja työhönvalmentaja tekevät **työkokeilusopimuksen**.
- **Työhönvalmennuksessa** asiakas, työnantaja ja työhönvalmentaja tekevät **työharjoittelusopimuksen**.
- **Palkkatyön tekemistä varten** asiakas ja työnantaja tekevät kirjallisen **työsopimuksen**.

Jos työpaikan kanssa ei päästä sopimukseen työn aloittamisesta, työhönvalmentajat ja asiakas jatkavat asiakkaan työn etsintää. Jos ulkopuolista työpaikkaa ei asiakkaalle löydy, toteutetaan tässä tilanteessa kuntoutuksen päättäminen ja seuranta.

Poikkeustilanteissa työn etsintä voi toteutua myös myöhemmin asiakkaan kuntoutuksen aikana, esimerkiksi asiakkaan vaihtaessa perustellusta syystä työpaikkaa kuntoutuksen aikana. Tällöin palveluntuottajan on selvitettävä Kelalle asiakkaan uuden työn etsinnän tarpeellisuus.

Ulkopuolisen työpaikan etsintä -vaiheen voi toteuttaa ryhmämuotoisena tilanteessa, jossa

- perehdytään tulokselliseen työnhakuun ja innovatiiviseen työn etsintään
- tehdään työnhakuasiakirjoja
- harjoitellaan työhaastattelussa toimimista
- toteutetaan työpaikkavierailuja ja työnantajatapaamisia

- perehdytään yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimiseen.

Etätyö

Työkokeilussa ei ole pääsääntöisesti etätyömahdollisuutta. Asiakkaan työkokeilun voi kuitenkin toteuttaa osittain etätyötä tehden, jos työn luonteeseen kuuluu etätyö.

Työhönvalmennuksessa työharjoittelua voidaan toteuttaa **osittain** tai **kokonaan etätyönä**. Tämä voi toteutua esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakkaan jatkotavoitteena on työskennellä itsenäisenä yrittäjänä **tai** työn luonteesta johtuen työn voi suorittaa itsenäisesti kotona.

Työhönvalmentajat antavat etätyössä työharjoittelua toteuttavalle asiakkaalle **yhä paljon tukea kuin** fyysisellä työpaikalla toteutuvassa työharjoittelussa.

Jos asiakas tekee työharjoittelua **kotietätyönä**, työhönvalmentajat ottavat pääsääntöisesti yhteyttä asiakkaaseen **kuvapuheluna**.

Huomioitavaa: Mikäli asiakas toteuttaa työhönvalmennuksen **kokonaan kotietätyössä**, kaikki palvelukuvaukseen sisältyvät työpaikkakäynnit on mahdollista toteuttaa kuvapuheluna.

Työhönvalmentajat voivat myös toteuttaa kotikäyntejä asiakkaan luo asiakkaan tilanteen ja tarpeen edellyttämällä tavalla ja siitä yhdessä asiakkaan kanssa sopien.

Työkokeilun toteuttaminen palveluntuottajan työkokeilutilassa

Työkokeilu voidaan toteuttaa palveluntuottajan työkokeilutilassa, **jos** asiakkaalle **ei löydy** ulkopuoliselta työpaikalta työkokeilupaiikkaa ja palveluntuottajalla on asiakkaan kuntoutustarpeeseen soveltuva työkokeilutila.

Palveluntuottajan työkokeilutiloissa toteutettavia tehtäviä ovat mm. tavanomaiset

- toimistotyöt

- it-työt
- keittiötyöt
- puutarhatyöt
- siivoustyöt
- metallityöt.

Työtehtävien, työskentelyolosuhteiden ja käytettävien työvälineiden on vastattava asiakkaan kuntoutukselle asetettuja tavoitteita samalla tavoin kuin ulkopuolisilla työpaikoilla toimien. Myös palveluntuottajan henkilöstöllä on oltava osaamista ohjata asiakasta eri työtehtävien tekemisessä.

Huomioitavaa: Työhönvalmentajat ja asiakas yhdessä aktiivisesti etsivät asiakkaalle työkokeilupaiikkaa **ulkopuolisista työpaikoista**, vaikka asiakkaan työkokeilu olisi jo alkanut palveluntuottajan tiloissa.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen-vaihe toteutetaan, kun asiakkaalla on työkokeilu-, työharjoittelu-, palkka- tai ansiotyöpaikka.

Työssä tukeminen ja sen asteittainen vähentämisen-vaihe on yksi keskeinen osa asiakkaan kuntoutusprosessia. Tämä edellyttää työhönvalmentajilta ja erityisesti oma-ohjaajana toimivalta työhönvalmentajalta osaamista työpaikkayhteistyöstä, jolla varmistetaan asiakkaan työllistymistä edistävä ammatillinen suunnitelma.

Työssä tukeminen ja sen asteittainen vähentäminen toteutetaan asiakkaan yksilöllinen kuntoutustarve ja -tavoite huomioiden.

Toimenpiteet työssä tukemisen-vaiheessa

Työhönvalmentajien on varattava asiakkaan **työn tukemiselle** riittävästi aikaa. Työn tukemisessa on kiinnitettävä huomioita mm. siihen, että asiakas voi omaksua uuden roolinsa työntekijänä, työskennellä työpaikalla ammattitaitovaatimusten mukaisesti, kehittyä ammatillisesti ja saavuttaa kuntoutukselle asetetut tavoitteet. Lisäksi asiakasta on tuettava tunnistamaan tilanteet, joissa hän tarvitsee tukea esimerkiksi työpaikan yhteyshenkilöltä, esimieheltä tai työyhteisöltä.

Työhönvalmentajat ja asiakas yhdessä selvittävät työnantajalta mahdollisuutta **muokata** asiakkaalle suunniteltuja työtehtäviä. Suunnittelussa on otettava huomioon esim. asiakkaan työ- ja toimintakyky, voimavarat, työlle asetetut tavoitteet, työpaikan tiedon ja tuen tarpeet.

Työhönvalmentajien tehtävänä on **tarjota työnantajalle tietoa** asiakkaan työllistymisen yhteydessä käytössä olevista taloudellisista etuuksista, joihin työnantajalla on oikeus. Lisäksi he sopivat asiakkaan ja työnantajan kanssa yhdessä siitä, miten työnantaja seuraa ja arvioi työpaikalla asiakkaan kuntoutumisen etenemistä ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Työhönvalmentajien on myös **kannustettava** asiakasta toimimaan vuorovaikutuksessa työpaikan henkilöstön kanssa esimerkiksi taukojen ja työpaikan henkilöstötapahtumien aikana sekä työajan ulkopuolella tapahtuvissa työyhteisön yhteisissä tilaisuuksissa.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat toteuttaa työssä tukemisen vaiheeseen liittyvät käynnit asiakkaan työpaikalla **palvelukuvauksessa määritellyllä tavalla**.

Näiden lisäksi työhönvalmentajat voivat ottaa tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen tai työnantajaan puhelimitse, kuvapuheluna tai sähköpostitse.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat voi tavata asiakasta ja työnantajaa myös työpaikan ulkopuolisissa tiloissa, jos työpaikalla käynti ei ole esimerkiksi pitkien kulkuetäisyyksien kannalta tarkoituksenmukaista.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat myös varmistaa säännöllisesti asiakkaalta sekä työpaikan toimijoilta, että asiakkaalle tarjotun tuen määrä ja sen antamistapa ovat asiakkaalle ja työpaikalle riittäviä, hyödyllisiä ja tehokkaita ja että ne soveltuvat työpaikan kulttuuriin.

Asiakas voi vaihtaa ulkopuolista työpaikkaa perustellusta syystä, jos esimerkiksi kuntoutuksen aikana ilmenee, ettei ala tai työpaikka sovellu asiakkaalle. Tällöin omaohjaaja/työhönvalmentajat selvittää tilannetta ja auttaa asiakasta etsimään tarvittaessa mahdollisimman pian uuden sopivamman työpaikan. Näissä tilanteissa asiakkaan kuntoutus tarvittaessa jaksotetaan.

Asiakkaan kuntoutuksen aikainen terveydenhuolto

Asiakas voi tarvita työssä tukemisessa tai kuntoutuksen aikana terveydenhuollon ammattilaisen arviointia tai kannanottoa. Tällöin asiakas ja työhönvalmentajat tekevät verkostotyötä ensisijaisesti asiakkaan hoitotahon ja asiakkaalle entuudestaan tuttujen terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa.

Jos asiakas on palkka- tai ansiotyösuhteessa ja työterveyshuollon palvelut ovat asiakkaan käytettävissä, häntä ohjataan ottamaan yhteyttä ensi sijassa työterveyshuoltoon.

Arviointikeskustelut

Asiakkaan työskentelyn aikana omaohjaaja, asiakas, työpaikan edustaja ja muut tarpeelliset toimijat käyvät säännöllisesti **arviointikeskusteluja** asiakkaan työpaikalla. Keskustelujen tavoitteena on arvioida asiakkaan kuntoutumisen edistymistä, työskentelyn sujumista työpaikalla ja kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Arviointikeskusteluissa käydään läpi

- mahdollisesti asiakkaan muuttunut tilanne ja tarpeet työhönvalmentajan tarjoamalle tuelle
- asiakkaan ammatillisia vahvuuksia ja mahdollisia kehittämistarpeita

- työpaikan tarjoamia ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia asiakkaalle
- asiakkaan työpanoksen merkitystä
- yhteistyön hyötyjä sekä onnistumisia työpaikalla.

Omaohjaaja sopii etukäteen yhdessä asiakkaan ja työpaikan edustajan kanssa, miten usein, millä tavalla ja missä arviointikeskustelut toteutuvat. Arviointikeskustelut on käytävä **aina tilanteessa, jossa** asiakas on lopettamassa työskentelyä työpaikalla, vaihtaa perustellusta syystä työpaikkaa tai asiakas hakee työhönvalmennukselle jatkopäättöstä Kelasta.

Arviointikeskusteluissa sovitut asiat on kirjattava asiakkaan työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan.

Tuen asteittainen vähentäminen

Tuen asteittaisessa vähentämisessä työhönvalmentajat vahvistavat asiakkaan itsestä työskentelyotetta ja vähentävät asiakkaalle, työpaikalle ja työyhteisölle tarjoamaansa tukea niin, että työhönvalmentajien tuelle ei ole enää tarvetta.

Tuen asteittaiseen vähentämiseen käytetään osa asiakkaan työssä tukemiseen kohdennetuista kuntoutuspäivistä, josta on sovittava yhdessä asiakkaan ja työpaikan edustajan kanssa.

Tuen asteittainen vähentäminen -vaiheen voi toteuttaa **ryhmämuotoisena** tilanteessa, jossa keskustellaan

- työnantajan ja työntekijän vastuista
- työllistymisen yhteydessä käytössä olevista työllistymisen tukikeinoista ja taloudellisista etuuksista.

6.3 Kuntoutuksen päättäminen ja seuranta

Kuntoutuksen päättäminen

Asiakas, omaohjaaja/työhönvalmentajat ja työpaikan edustaja sopivat yhdessä, milloin on aika päättää asiakkaan kuntoutus. Kuntoutuksen päättäminen toteutetaan asiakkaan kuntoutuksen lopussa työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen jälkeen.

Kuntoutus päätetään, kun

- asiakas on saavuttanut asettamansa kuntoutustavoitteet
- asiakas ja työhönvalmentajat eivät ole löytäneet ulkopuolista työpaikkaa asiakkaalle
- asiakkaan kuntoutuksen kokonaiskesto tulee täyteen
- asiakkaan kuntoutusta ei ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa.

Kuntoutuksen päättämistä varten omaohjaaja kokoaa yhteen keskeiset havainnot ja johtopäätökset asiakkaan kuntoutuksen ajalta. Hän haastattelee työpaikan edustajaa ja tarpeen mukaan muita verkostotyöhön osallistuneita, jos nämä eivät osallistu päätöskeskusteluun.

Päätöskeskustelu

Päätöskeskusteluun osallistuvat vähintään asiakas ja omaohjaaja.

Päätöskeskustelussa arvioidaan asiakkaan

- kuntoutustavoitteiden saavuttaminen
- kuntoutuksen hyödyllisyys
- ammatillinen kehittyminen kuntoutuksen aikana

- työhönvalmentajilta saama tuki ja sen tarkoituksenmukaisuus.

Päätöskeskustelussa sovitaan asiakkaan kuntoutuksen seurannan ajankohdista. Lisäksi asiakas laatii omaohjaajan kanssa tavoitteet vähintään kuntoutuksen seurantavaiheeseen asti tukemaan omaa työssä pysymistä tai työhön pääsemistä.

Päätöskeskustelussa omaohjaaja selvittää asiakkaalta tämän tarvitseman tuen asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen ja nimeää tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarpeelliset henkilöt.

Lisäksi omaohjaaja ja asiakas käyvät yhdessä läpi

- työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan ja kuntoutuspalautteeseen kirjattavia asioita
- kuntoutuksen eri työvaiheita
- ammatillisen suunnitelman täydentymistä
- tapahtumien kulkua kuntoutuksen aikana.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä, että asiakas löytää ratkaisuja haastaviin tilanteisiin ja asiakkaan omaan panokseen kuntoutusprosessissa.

Huomioitavaa: Jos asiakkaan työkokeilun päättämisessä ilmenee, että asiakkaalla on tarve edelleen jatkaa työhönvalmennusta, toteutetaan kuntoutuksen päättäminen uudestaan työhönvalmennuksen lopussa. Palveluntuottaja on tässä tilanteessa perusteltava Kelalla tarve asiakkaan työhönvalmennuksen jatkamiselle asiakkaan kuntoutuspalautteessa.

Päätöskeskustelun voi toteuttaa **ryhmämuotoisena** tilanteessa, jossa keskustellaan yleisesti

- työhönvalmentajien tarjoaman tuen merkityksestä kuntoutumiselle

- asiakkaan työssä pysymistä tai työhön pääsemistä tukevista asioista.

Kuntoutuspalaute

Päätöskeskustelun jälkeen omaohjaaja laatii asiakkaan **kuntoutuspalautteen** ja lähettää sen **2 viikon kuluessa** kuntoutuksen päättämisestä asiakkaalle sekä Kelaan. Asiakkaan suostumuksella kuntoutuspalaute lähetetään lisäksi hoitavalle taholle tai verkostotyössä mukana olleille.

Työhönvalmentajan on varattava asiakkaan kuntoutuspalautteen laatimiselle riittävästi aikaa.

Kuntoutuspalautteen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- asiakkaan tarvitsema ammatillisen tuen tarve ja sen sisältö (esim. kuvaus kevennetyn/tehostetun tuen tarpeesta, työpaikkakäynneistä ja niiden toteutustavasta ja määristä)
- miten asiakkaan työn etsintä on toteutettu ja millaista tukea asiakas on siihen saanut
 - kuvaile tarkemmin, esim. millaisia ja kuinka monta työpaikkaa on asiakkaalle etsitty
- miten asiakkaan työssä suoriutumisen valmiuksia on tuettu/parannettu työhönvalmentajan avulla
- kuntoutuksen hyödyllisyys asiakkaalle
- asiakkaan kuntoutustavoitteiden saavuttaminen ja hänen ammatillinen kehittymisensä
- asiakkaan kuntoutuksen aikainen verkostotyö ja sen sisältö (kenen kanssa, miten ja miksi tai perustelut puuttuvalle verkostotyölle)

- asiakkaan mahdollisen työpaikan vaihtamisen syyt
- asiakkaan kuntoutuksen aikana ilmenneet poikkeustilanteet ja niihin liittyvät toimenpiteet liittyen esimerkiksi
 - suunniteltua myöhäisempään kuntoutuksen aloitukseen
 - kuntoutuksen keskeytymiseen ja asiakkaan ohjaukseen kuntoutuksen keskeytymisen jälkeen
 - asiakkaan kuntoutuspäivissä käytettyihin joustoihin ja niiden perusteluihin
 - asiakkaan kuntoutuksen jaksottamiseen ja sen perusteluihin
 - asiakkaan työssä tukemisen toteutumiseen palveluntuottajan työkokeilutiloissa
- asiakkaan kuntoutuksen jatkon hakemiseen perusteluineen
- asiakkaan kuntoutuksessa käytettyihin vapaaehtoisiin mittaus- ja arviointimenetelmiin ja niiden tuloksiin.

Huomioitavaa:

- Palveluntuottajan on kuvattava kuntoutuspalautteessa edellä mainitut asiat asiakkaan, työhönvalmentajan sekä työpaikan näkökulmasta.
- Kuntoutuspalautteeseen liitetään asiakkaan työllistymiseen tähtäävä ammatillinen suunnitelma, jota omaohjaaja ja asiakas ovat yhdessä tarkistaneet, arvioineet ja päivittäneet säännöllisesti koko asiakkaan kuntoutuksen ajan.

Asiakkaan työllistymiseen tähtäävä ammatillinen suunnitelma sisältää:

- asiakkaan kuntoutuksen tavoitteet
- asiakkaan ja työhönvalmentajien toiminnan kuvauksen asiakkaan kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi
- asiakkaan ja työhönvalmentajan vastuunjaon kuntoutustyöskentelyssä, esimerkiksi
 - itsenäisesti toteutettavien kuntoutuspäivien sisällön ja seurannan
 - alueellisiin työpaikkoihin tutustumiseen
 - työnantajille tehtävät yhteydenotot
 - työhakemusten lähettämisen
 - palveluntuottajan työkokeilutilassa käytetyn ajan ulkopuolisen työpaikan etsimiseen
- kirjataan kokonaisuudessaan asiakkaan tarvitsema tuen tarve ja määrä
- kuntoutuksen aikataulu, ajankohdat kuntoutuksen edistymisen tarkastelulle ja arviointikeskusteluissa sovitut toimet
- päätöskeskustelussa asiakkaan asettamat tavoitteet seurantaan
- tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarpeellisten yhteyshenkilöiden tiedot
- seurannan suunnitellun toteutustavan, sisällön ja aikataulun.

Huomioitavaa: Työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan on liitettävä asiakkaan **Omat tavoitteeni -lomake**.

Kuntoutuksen seuranta

Asiakkaan **kuntoutuksen lopussa** toteutetaan **2 seurantaa**. Seurannassa asiakas ja työpari / omaohjaaja arvioivat päätösvaiheessa asiakkaan kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden täyttymisen.

Omaohjaaja ohjaa asiakasta asettamaan tavoitteet ensimmäisessä seurannassa

- vähintään seuraavien **3 kuukauden ajalle**
- toisessa seurannassa **tätä seuraavan 3 kuukauden ajalle.**

Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava asiakkaan tarvitsema tuki hänen työssä pysymisessä tai työhön pääsemiseen. Omaohjaaja sopii yhdessä asiakkaan kanssa, kuka tai mikä taho tukee asiakkaan tavoitteiden täyttymistä viimeisen seurannan jälkeen asiakkaan ja palveluntuottajan välisen yhteistyön päätyttyä.

Huomioitavaa:

Jos työkokeilun 1. tai 2. seurannassa ilmenee asiakkaan **tarve jatkaa työhönvalmennusta**, palveluntuottaja toteuttaa seurannat uudelleen asiakkaan työhönvalmennuksen lopussa. Palveluntuottajan on selvitettävä seurannan uudelleentoteutus Kelalle asiakkaan kuntoutuspalautteessa.

Lyhyt kuntoutuspalautte

Palveluntuottajan tulee laatia sekä **1. ja 2. seurannan jälkeen** lyhyet kuntoutuspalautteet ja toimittaa ne asiakkaalle sekä Kelaan. Asiakkaan suostumuksella kuntoutuspalautteet lähetetään lisäksi hoitavalle taholle tai verkostotyössä mukana olleille.

Lyhyen kuntoutuspalautteen sisältö:

- asiakkaan ajankohtainen tilanne ja hänen tarvitsemansa tuki työssä pysymiseksi tai työhön pääsemiseksi
- yhteystiedot henkilöistä, jotka seuraavat asiakkaan kuntoutuksen jälkeen kuntoutus tavoitteiden toteutumista

- kuntoutuksen toteutukseen osallistuneiden arvio asiakkaan kuntoutuksesta ja sen vaikuttavuudesta.

Lyhyisiin kuntoutuspalautteisiin liitetään asiakkaan ja omaohjaajan yhdessä **päivittämä asiakkaan työllistymiseen tähtäävä ammatillinen suunnitelma.**

Lisätietoja: Yleinen osa / Kuntoutuspalaute / luku 5.7

7 Kuntoutuksen menetelmät

Kuntoutuksen toteutuksessa käytetään monipuolisesti **ammattilliseen kuntoutuksen soveltuvia menetelmiä.** Ammattihenkilöstön tulee hallita ja tuntea myös keskeiset toiminnalliset menetelmät, joita käytetään hyödyksi asiakaskohtaisesti. Palveluntuottajalla on teoriaan, menetelmiin ja koettuihin käytäntöihin perustuva kyky arvioida kokonaisvaltaisesti asiakkaan kuntoutustarpeen syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Palveluntuottajan on osattava hyödyntää teorioita ja menetelmiä asiakkaan kuntoutuksen toteutuksessa. Kysymys on työtavasta, jota ammattihenkilöstö kykenee toteuttamaan samalla tavalla.

Keskustelut

Asiakkaan kuntoutukseen sisältyy **erilaisia keskusteluja**, jotka tukevat asiakkaan kuntoutumista. Palveluntuottaja varmistaa, että asiakas tulee keskusteluiden kautta tietoiseksi kuntoutuspalvelun tarkoituksesta, sisällöistä ja tavoitteista. Keskustelujen taustamateriaalina voidaan käyttää asiakkaan työllistymiseen tähtäävää ammatillista suunnitelmaa.

Palveluntuottaja kannustaa asiakasta siirtämään hyväksi havaitut kokemukset tai asiat omaan arkeensa. Keskusteluissa asiakkaan toimijuutta tarkastellaan omakohtaisten, yleisten tai opiskelutilanteiden kautta.

Palveluntuottaja voi hyödyntää motivoivaa työtettä neuvonta- ja ohjaustyössä. Olen- naista on pyrkiä selvittämään asiakkaan omat arvot, tavoitteet, tavoiteltavan muutok- sen merkitys ja käytettävissä olevat resurssit. Motivoivan haastattelun tavoite on selvit-

tää, miten asiakkaan omien tärkeiden asioiden tai erilaisten tilanteiden merkitykset rakentuvat ja miten muutos on käsittelyssä mukana. Palveluntuottaja hyödyntää keskusteluissa esiin tulevia asioita asiakkaan työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta suunniteltaessa.

Verkostotyö

Verkostotyö on osa työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta. Se on moniammatillisen ja monialaisen asiantuntijuuden jakamista, neuvottelua, tiedonvaihtoa, keskustelua hyödyllisistä toimista sekä asiantuntijan tarjoamaa neuvontaa ja ohjausta.

Verkostotyö yhdistää asiakkaan kanssa toimivien tahojen asiantuntemuksen ja edistää siten asiakkaan työllistymistä tai opintoihin siirtymistä sekä tukee asiakasta saavuttamaan kuntoutukselle asetetut tavoitteet. Verkostotyötä voidaan toteuttaa erilaisilla kokoonpanoilla.

Verkostoneuvottelu

Verkostoneuvotteluun osallistuvat asiakas, omaohjaaja/työhönvalmentajat sekä tarvittaessa asiakkaan läheiset ja muut tarvittavat toimijat.

Verkostoneuvottelu voidaan toteuttaa esim. palveluntuottajan toimipisteessä, työpajassa, TE-toimistossa tai muussa tarkoitukseen soveltuvassa tilassa.

Verkostoneuvotteluja voidaan toteuttaa esim.

- työnantajatahojen
- TE-toimiston
- rekrytointiyritysten
- terveydenhuollon tai ohjaamojen kanssa tilanteessa, jossa asiakkaan terveydentilassa tai toimintakyvyssä tapahtuu merkittäviä muutoksia, jotka vaikeuttavat asiakkaan työllistymistä tai haittaavat kuntoutumista.

Huomioitavaa: Verkostoneuvottelut toteutetaan **työpaikkakäyntien lisäksi** eikä niillä voida korvata palvelukuvausten mukaisia työpaikkakäyntejä.

Asiakkaan itsenäisesti toteuttamat kuntoutuspäivät

Asiakkaan itsenäisesti toteuttamien kuntoutuspäivien tarkoituksena on tukea asiakasta toimimaan itsenäisesti työllistymisen ja työnhakuvalmiuksien edistämiseksi.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat varmistaa asiakkaan kanssa keskustellen **menetelmän soveltuvuuden asiakkaalle**. Omaohjaaja/työhönvalmentajat ja asiakas yhdessä kirjaavat asiakkaan työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan etukäteen itsenäisesti toteutettavien kuntoutuspäivien suunnitellun toteutuksen sisällön ja seurannan. Menetelmän on tuettava asiakkaan kuntoutuksen tavoitteita. Menetelmää **ei käytetä**, jos se arvioidaan sopimattomaksi asiakkaalle.

Toteutus

Itsenäisesti toteutettavia kuntoutuspäiviä voi olla **vain työhönvalmennuksen 1. kuntoutuspäätöksessä**.

- **Määrä enintään 10 kuntoutuspäivää**, jotka käytetään asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan.
- **Omaohjaajan** on otettava asiakkaaseen yhteyttä **vähintään kerran jokaisena itsenäisesti toteutettavana kuntoutuspäivänä**. Lisäksi omaohjaajan on oltava asiakkaan tavoitettavissa sähköpostitse tai puhelimitse ko. kuntoutuspäivien aikana.

Itsenäisesti toteutettavan kuntoutuspäivän aikana asiakas esimerkiksi

- laatii työhakemuksia ja harjoittelee työnhakemista
- ottaa yhteyttä työpaikkoihin ja selvittää tietoja avoimista työpaikoista
- selvittää työssä tarvittavia apuvälineitä

- perehtyy työllistymisen tukikeinoihin ja asioi TE-toimistossa.

Asiakkaan itsenäisesti toteutettavan kuntoutuspäivän ajan omaohjaaja/työhönvalmentajat tekee tarpeellista verkostotyötä ja samaan aikaan etsii aktiivisesti asiakkaalle kokeilu-, harjoittelu-, palkka- tai ansiotyöpaikkaa ulkopuolisilta työpaikoilta.

Kuntoutuspäiväkirja

Kuntoutuspäiväkirjan avulla asiakas voi havainnollistaa kuntoutumis- ja työllistymisprosessinsa edistymisestä ja tavoitteidensa saavuttamista.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat ja asiakas keskustelevat kuntoutuspäiväkirjan käyttöönotosta, sen sisällöstä ja sen tuottamasta arvosta kuntoutumiselle ja valmennukselle.

Kuntoutuspäiväkirjaa voi käyttää esimerkiksi

- työhön perehtymisessä
- työn oppimisessa
- tötaitojen arvioinnissa ja kehittämisessä
- työkyvyn ja työn soveltuvuuden arvioinnissa
- omien tavoitteiden laadinnassa
- tilanteessa, jossa tavoiteltua työpaikkaa ei yrityksistä huolimatta löydy.

Omaohjaaja/työhönvalmentajat opastaa asiakasta täyttämään kuntoutuspäiväkirjaa hänelle parhaiten soveltuvalla toteutustavalla. Lisäksi asiakkaan kanssa keskustellaan säännöllisesti asiakkaan kuntoutuspäiväkirjaan kirjaamista ajatuksista.

Asiakkaalle varataan kuntoutuspäivän aikana riittävästi aikaa kuntoutuksen etenemisen arvioimiseen, kuntoutuksessa opittujen asioiden kirjaamiseen ja oman työskentelyn kehittämiseen.

Ryhmämuotoinen toiminta

Palveluntuottaja voi toteuttaa asiakkaan kuntoutusta myös ryhmämuotoisena kuten eri työllistymistä edistävän kuntoutuksen palveluita koskevissa osioissa on kuvattu. Omaohjaaja varmistaa, että asiakas kokee ryhmätoiminnan soveltuvan itselleen ja edistävän kuntoutumistaan.

Ryhmämuotoisessa kuntoutuksessa asiakas saa mahdollisuuden tietojen ja hyvien oppimiskokemusten vaihtoon ryhmässä, jonka jäsenillä on samankaltainen kuntoutumisen tarve ja tavoite, elämäntilanne tai ikävaihe. Ryhmäkuntoutuksessa palveluntuottajan tulee huomioida asiakkaan osallistumiseen liittyvät erityistarpeet, esimerkiksi jännittäminen, kommunikoinnin ja ymmärtämisen vaikeudet sekä lisäksi asiakkaan tarvitsemat apuvälineet.

Palveluntuottaja kokoaa sopivan ryhmän Kelan työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen kuntoutujista. Ryhmän koko voi olla **enintään 20 henkilöä**.

Ryhmämuotoisen kuntoutuksen toteuttaa **1 – 2 työhönvalmentajaa**. Toteutuksessa voi hyödyntää tarvittaessa eri toimialojen edustajia, asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

8 Arviointi

Asiakkaan kuntoutumisen arviointi perustuu kokonaisvaltaiseen, tarkoituksenmukaiseen ja luotettavaan arviointiin. Arvioijana toimii työpari, joka toteuttaa arviointia yhdessä asiakkaan kanssa koko asiakkaan kuntoutuksen ajan.

Asiakkaan kokonaisvaltaiseen arviointiin sisältyvät toimintakyvyn ja osallisuuden sekä yksilö- ja ympäristötekijöiden eri osa-alueiden arviointi ja seuranta ICF-viitekehyksen mukaisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon asiakkaan itsensä kokema toimintakyky ja sen muutokset.

Palveluntuottaja toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen siten, että asiakas

- saa tietoa ja ymmärtää arvioinnin sekä siinä käytettävien menetelmien merkityksen
- voi luottaa, että käytettävät arviointimenetelmät ovat turvallisia, päteviä ja tarkoituksenmukaisia ja että niiden käyttäjät on koulutettu niiden käyttöön sekä tulosten tulkintaan.

Kuntoutuksessa käytettävät mittarit

Pakolliset mittarit

- **GAS-menetelmä** (Goal Attainment Scaling, Omat tavoitteet)
 - tuloksia hyödynnetään muodostettaessa asiakkaan toimintakyvystä kokonaiskuvaa ja suunniteltaessa tarvittavia kuntoutustoimenpiteitä
 - Lisätietoja: [GAS-menetelmä \(kela.fi\)](#)
- **Elämänlaatumittari: WHOQOL-BREF**
 - tuloksia hyödynnetään asiakkaan elämänlaadun arvioinnissa ja seurannassa
 - toteutetaan kuntoutuksen suunnittelu- ja päätösvaiheessa sekä seurannan viimeisellä kerralla
 - Lisätietoja: [WHOQOL-BREF \(thl.fi\)](#)
- **Työkykykysymykset:**
 - toteutetaan asiakkaan kuntoutuksen suunnittelu- ja päätösvaiheessa sekä seurannan viimeisellä kerralla

- o palveluntuottajan kysymykset: toteutus kuntoutuksen päättyessä
- o lomake AKV1, lisätietoja: [Kela.fi/lomakkeet](https://kela.fi/lomakkeet)

Vapaaehtoiset käytettävät mittarit

Vapaaehtoiset käytettävät mittarit ovat mittaus- ja arviointimenetelmiä, jotka liittyvät esimerkiksi asiakkaan **ammatinvalinnanohjaukseen, ammatilliseen kehittymiseen ja ammateissa toimimiseen.**

Huomioitavaa: Kaikki saadut arviointitulokset käydään asiakkaan kanssa yhdessä läpi ja niitä hyödynnetään asiakkaan kuntoutuksen suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa. Asiakkaan kuntoutuksen loppuvaiheen arviointitulokset tukevat erityisesti asiakkaan kuntoutukseen liittyvien jatkosuunnitelmien laadintaa.

Palveluntuottaja

- kirjaa käytetyt arviointimenetelmät ja niiden tulokset asiakkaan kuntoutuspa-lautteeseen
- toimittaa Kelaan asiakaskohtaiset kuntoutuksen tuloksellisuuden raportoinnin mittaustiedot. Lisätietoja: [Kela.fi/tuloksellisuus](https://kela.fi/tuloksellisuus)

Lisätietoja: Yleinen osa / luku 12. Hyödyn raportointi

9 Henkilöstö

9.1 Työpari

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen toteuttaa työpari, joka

- vastaa kaikkien kuntoutuskokonaisuuteen liittyvien osa-alueiden toteutumisesta
- toteuttaa kuntoutuksen yhdessä asiakkaan kanssa

- osallistuu asiakkaan kuntoutuksen toteuttamiseen palvelukuvauksen edellyttämällä tavalla.

Työparin muodostaa 2 seuraavaa ammattihenkilöä:

1. työhönvalmentaja, joka on

- työfysioterapeutti
- toimintaterapeutti
- sairaanhoitaja
- psykologi
- sosionomi (AMK)
- sosiaalityöntekijä
- kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tai yhteiskuntatieteiden maisteri (pääaineena kuntoutustiede)

2. työhönvalmentaja, jolla on

- vähintään ammatillinen perustutkinto.

Lisätietoja: Yleinen osa / Liite 1: Ammatti- ja tehtävänimikkeet

Huomioitavaa:

- Työhönvalmentajat ovat **eri** ammattihenkilöitä.
- Työhönvalmentajilla on toisiaan täydentäviä tietoja sekä taitoja ja he jakavat yhdessä vastuun kuntoutuksen toteutuksesta.

Työparin kokemusvaatimus

Työparin molemmat jäsenet ovat tehneet **viimeisen 10 vuoden aikana vähintään 1 500 tuntia** (n. 10 kuukauden täysipäiväinen työskentely) työhönvalmennukseen, työhönkuntoutukseen ja työelämään ohjaamiseen liittyvää työtä.

Työhönvalmentajien työkokemus on kertynyt esimerkiksi

- ammatillisessa kuntoutuksessa
- sosiaalisen kuntoutuksen tukipalveluissa
- työllistymisen tukipalvelussa
- työllisyshankkeessa
- erityistyöllistämisen yksikössä
- rekrytointiyrityksessä
- julkisissa työnvälityspalveluissa
- työterveyshuollossa
- yhdistyksessä
- oppilaitoksessa.

9.2 Omaohjaaja

Toinen työhönvalmentajista toimii asiakkaan **omaohjaajana ja yhteyshenkilönä**, joka roolinsa mukaisesti

- ohjaa ja neuvoo asiakasta koko kuntoutuksen ajan

- huolehtii yhteydenpidosta asiakkaan ja tarvittavien toimijoiden kanssa
- vastaa asiakasta koskevien asioiden ja yhteistyöneuvottelujen koordinoinnista ja kirjaamisesta
- seuraa asiakkaan kanssa kuntoutuksen toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista
- on yhteydessä Kelaan, jos asiakkaan kuntoutusprosessi uhkaa keskeytyä, asiakkaan olosuhteissa tapahtuu muutoksia tai palvelua ei voida toteuttaa palvelukuvausten mukaisesti.

Työhönvalmentajakohtaiset asiakasmäärät

- **Yhdellä** työhönvalmentajalla voi olla yhteensä **enintään 40 asiakasta**.
 - Työhönvalmentaja voi olla **omaohjaajana enintään 20 asiakkaalle kerrallaan**, joiden kuntoutusprosessien toteuttamisesta ja etenemisestä hänellä on **päävastuu**.
 - **Lisäksi** työhönvalmentaja voi toimia toisen omaohjaajan työparin jäsenenä **enintään 20 asiakkaan** kuntoutusprosessissa.

10 Palveluntuottajan tilat

Palveluntuottaja toteuttaa asiakkaiden yksilö- ja ryhmätapaamiset toimipisteessä.

Toimipisteessä on oltava turvalliset ja kohderyhmälle soveltuvat esteettömät tilat, joissa on

- vähintään kaksi erillistä huonetta (yksilö- ja ryhmätila)
- yleiset tilat (sisältää lepotilat)
- tietokone ja verkkoyhteys.

10.1 Majoitus

Palveluntuottaja järjestää tarvittaessa asiakkaalle kuntoutuksen aikana majoituksen esim. asiakkaan yksilöllisen tarpeen tai pitkien matkojen ja/tai hankalien kulkuyhteyksien vuoksi. Majoitus voidaan järjestää, kun asiakkaan kuntoutus toteutuu **palveluntuottajan toimipisteessä** tai **palveluntuottajan työkokeilutiloissa**.

Huomioitavaa: Majoitusmahdollisuus **ei koske asiakkaita**, joiden kuntoutus toteutuu ulkopuolisissa työpaikoissa **tai** palveluntuottajan työkokeilutiloihin rinnastettavissa työpaikoissa (esim. työpajat, työkeskukset, työosastot, työllistämisyksiköt, työllisyys-hankkeet, työ-osuuskunnat ja vastaavat).

Majoituksen järjestäminen

Palveluntuottaja järjestää asiakkaan majoituksen palveluntuottajan tiloissa **tai** erillisessä huoneistossa **tai** majoitusliikkeessä, joka sijaitsee muualla kuin palveluntuottajan toimipisteessä. Majoitusjärjestelyssä otetaan huomioon asiakkaan erityistarpeet.

Majoituksessa, päivystyksessä ja vapaa-ajan ohjelmassa tulee huomioida myös **alle 18-vuotiaiden erityistarpeet** kuntoutuksen aikana sekä mahdollisena kuntoutusta edeltävänä päivänä.

Lisätietoja: Yleinen osa / luku 10. Majoitus ja ruokailu

Asiakkaan majoitus järjestetään arkisin ja tarvittaessa viikonloppuisin ja se toteutetaan täysihoidolla.

Lisätietoja: Yleinen osa / Majoitus ja ruokailu sekä Asiakasturvallisuus

11 Ruokailun järjestäminen

Palveluntuottaja järjestää asiakkaalle kuntoutuksen aikaisen ruokailun vaihtoehtoisesti

- palveluntuottajan toimipisteessä

- palveluntuottajan järjestämässä erillisessä ruokailutilassa, joka sijaitsee **enintään 500 metrin** etäisyydellä palveluntuottajan toimipisteestä.

Huomioitavaa:

- Jos asiakas **ei voi liikkua** edellä mainittuun palveluntuottajan järjestämään erilliseen ruokailutilaan, asiakkaalle toimitetaan ateria palveluntuottajan toimipisteeseen.
- Palveluntuottaja huolehtii, että asiakas saa käyttöönsä Kelan määrittelemän ravinnon hinnan (ravinto avohoito), jos
 - palveluntuottaja **ei voi järjestää** ruokailua palveluntuottajan työkokeilutiloissa tai ulkopuolisessa työpaikassa tapahtuvan asiakkaan kuntoutuksen aikana
 - asiakas noudattaa erityistä ruokavaliota. Ruokavalion tarve **on selvitetävä** asiakkaalta etukäteen ennakkoyhteydenotossa tai viimeistään kuntoutuksen alkaessa.

Lisätietoja: Yleinen osa / Ravinto ja Ruokailun toteuttaminen

Liite 1: Lait ohjaavat toimintaa

Palveluntuottajan on huomioitava kuntoutuspalvelua tuottaessaan palveluntuottajaa velvoittava lainsäädäntö sekä viranomais määräykset- ja ohjeet. Palveluntuottajan on noudatettava muun muassa alla olevia säännöksiä siltä osin kuin ne koskevat tuotettavaa kuntoutuspalvelua:

- laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista (566/2005)
- laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990)
- laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)
- laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (2002/504).
- laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)
- laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)
- valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (1998/986)
- laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista (298/2009)
- laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
- potilasvakuutuslaki (2019/948) (voimaan 1.1.2021)

- kielilaki (423/2003)
- saamen kielilaki (1086/2003)
- laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010)
- EU:n yleinen tietosuoja- asetus (2016/679)
- tietosuojalaki (1050/2018)
- laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009)
- kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)
- työturvallisuuslaki (738/2002)
- pelastuslaki (379/2011)
- valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)
- laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (629/2010).

Palvelukuvaus palveluntuottajalle

Yleinen osa

Työllisyyttä edistävä ammatillinen
kuntoutus

1.1.2021

Kela

PL 450, 00056 Kela
Puhelin 020 634 11
etunimi.sukunimi@kela.fi
www.kela.fi

Sisällysluettelo

1	Yleiset periaatteet	3
2	Kuntoutuksessa käytettävä sanasto	8
3	Asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet	11
4	Kuntoutuksen toteutusmuodot ja laji	12
5	Kuntoutuksen toteutus	13
6	Dokumentaatio	22
7	Henkilöstö	23
8	Tulkkaus	24
9	Kuntoutustoimintaan liittyvät tilat ja laitteet	25
10	Majoitus ja ruokailu	28
11	Laatutyö ja toiminnan seuranta	32
12	Hyödyn raportointi	34
13	Asiakasturvallisuus	36
14	Kuntoutuksen markkinointi	40
15	Kelan tehtävät	41
16	Kuntoutuskustannusten laskutus ja maksaminen	43
17	Auditointi	44
18	Tiedottaminen ja sidosryhmäyhteistyö	45
	Liite 1: Ammatti- ja tehtävänimikkeet	46

1 Yleiset periaatteet

Kela järjestää ja korvaa kuntoutuspalveluja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain perusteella (jäljempänä Kelan kuntoutuslaki tai KKRL) sekä varmistaa niiden laadun. Kelan laatimissa kuntoutuksen palvelukuvauksissa määritellään Kelan järjestämän kuntoutuksen laatuvaatimukset.

Kelan kuntoutuksen palvelukuvaukseen sisältyy kaksi osaa: **yleinen osa** ja **kuntoutuspalvelua koskeva osa** (jäljempänä **kuntoutuksen palvelukuvaus**). Nämä osat täydentävät toisiaan ja niitä molempia sovelletaan Kelan järjestämän kuntoutuksen toteuttamisessa. Tarkennusten osalta palveluntuottaja noudattaa aina kuntoutuksen palvelukuvauksen mukaista menettelyä.

Kuntoutuksen palvelukuvaus sitoo palveluntuottajaa osana Kelan ja palveluntuottajan välistä sopimusta.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että Kelan kuntoutuksen palvelukuvaus ja potilasasiain tiedot ovat selkeästi esillä kuntoutuksen aikana ja asiakkaiden luettavissa

1.1 Palvelukuvausten voimassaolo

Kelan kuntoutuksen palvelukuvaus on kuntoutuspalvelusta riippuen voimassa kyseisen kuntoutuspalvelun sopimuskauden ajan ja se **tulee voimaan 1.1.2021**.

1.2 Palvelukuvauksen tarkoitus ja sisältö

Kuntoutuksen palvelukuvauksessa määritellään Kelan järjestämän kuntoutuksen laatuvaatimukset.

Palveluntuottajan tehtävänä on

- toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen palvelukuvauksen mukaisesti
- pyrkiä asiakkaan kuntoutumisessa mahdollisimman suureen hyötyyn ja vaikuttavuuteen

- varmistaa asiakkaan oikeudet ja hänen laadukkaan kuntoutuksensa toteutumisen.

1.3 Hyvä kuntoutuskäytäntö

Hyvä kuntoutuskäytäntö pohjautuu kuntoutuksen vaikuttavuudesta saatuun tieteelliseen näyttöön. Sitä täydentävät menettelytavat, jotka ovat Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksytyjä, vakiintuneita ja kokemusperäisesti perusteltuja. Hyvää kuntoutuskäytäntöä on kuvattu kirjassa *Hyvän kuntoutuskäytännön perusta*.¹

Kuntoutuksen viitekehystenä on ICF (WHO:n toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus). Sen tulee olla toiminnan lähtökohtana asiakkaan kuntoutuksen kaikissa vaiheissa: tavoitteiden asettamisessa, sisällön suunnittelussa, toteutuksessa ja tuloksellisuuden arvioinnissa. Palveluntuottaja varmistaa, että henkilöstöllä on yhteinen käsitys siitä, miten asiakkaan yksilöllistä elämäntilannetta ja ympäristöä tarkastellaan ja huomioidaan kokonaisvaltaisesti. [Lisätietoa ICF –viitekehuksesta \(thl.fi\)](#).

Kuntoutus perustuu asiakkaan ja palveluntuottajan yhteisesti laatimaan kuntoutustavoitteiden mukaiseen suunnitelmaan sekä jatkuvaan edistymisen arviointiin. Palveluntuottaja tukee asiakasta muutostarpeen tunnistamisessa sekä realististen, asiakkaalle itselleen merkityksellisten ja GAS-menetelmän (Goal Attainment Scaling) periaatteiden mukaisten tavoitteiden asettamisessa.

1.4 Työhönvalmentajien yhteistyö

Palveluntuottaja toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen työhönvalmentajina toimivan asiantuntevan työparin avulla.

¹ Paltamaa J., Karhula M, Suomela-Markkanen T., Autti-Rämö I., toim. Hyvän kuntoutuskäytännön perusta. Käytännön ja tutkimustiedon analyysistä suosituksiin vaikeavammaisen kuntoutuksen kehittämishankkeessa. Helsinki: Kela, 2011. Osa V, luku 17.

Työparin työn keskeisenä lähtökohtana on

- asiakaslähtöisyys
- asiakasta koskevan tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen
- vuorovaikutustietoinen yhteistyö
- erilaisten verkostojen huomioiminen sekä hyödyntäminen.

1.5 Asiakkaan ammatilliseen kuntoutusprosessiin osallistuvat toimijat

Asiakas

- hakee kuntoutusta Kelasta
- osallistuessaan kuntoutukseen on omassa roolissaan aktiivinen ja tasa-arvoisen toimija.

Asiakkaan hoidosta vastaava toimija

- laatii lääkärinlausunnon, joka sisältää kuvauksen asiakkaan toimintakyvystä, kuntoutustarpeen arvioinnin sekä kuntoutuksen tavoitteet
- seuraa ja tukee asiakkaan kuntoutumista sekä tekee yhteistyötä muiden tahojen kanssa.

Kela

- antaa kuntoutuspäätöksen
- korvaa kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset
- seuraa kuntoutuksen toteutumista

- tekee tarvittaessa yhteistyötä asiakkaan, hoitotahon, palveluntuottajan ja muiden toimijoiden kanssa
- ohjaa asiakkaan tarvittaessa muiden tarpeellisten palvelujen pariin (esim. kuntoutuksen jälkeen tai sen keskeytyessä).

Palveluntuottaja

- toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen laadukkaasti, moniammatillisesti sekä asiakaslähtöisesti hyvän kuntoutuskäytännön periaatteiden ja asiakkaalle asetettujen yksilöllisten kuntoutustavoitteiden mukaisesti
- tekee yhteistyötä asiakkaan arjen- ja muiden verkostotoimijoiden kanssa.

Verkostotoimija

- on ammattihenkilö tai esim. asiakkaan läheinen, joka on tavalla tai toisella mukana asiakkaan asioissa
- osallistuu roolissaan verkostotyöhön asiakkaan kuntoutuksen edistämiseksi
 - esim. palveluntuottaja, sosiaalityöntekijä, terveydenhuolto-, työ- ja elinkeinotoimi, opetustoimi, nuorten kanssa toimivat ammattihenkilöt ja muut toimijat.

1.6 Asiakkaan henkilötietojen käsittely

Asiakkaan henkilötietojen käsittely tarkoittaa esimerkiksi henkilötietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä, siirtämistä ja luovuttamista. Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita sekä huomioon otettava tietosuoja-asetuksen mukaiset velvoitteet rekisteröityjen oikeuksia koskien. Kun henkilötietojen käsittely perustuu asiakkaan antamaan suostumukseen, palveluntuottaja varmistaa, että asiakkaan antama suostumus on tietosuoja-asetuksen mukaisesti yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen tahdonilmaisuuksensa. Tämä suostumus on pyydettävä kirjallisesti.

Palveluntuottaja noudattaa asiakkaiden henkilötietojen käsittelyssä EU:n yleistä tietosuojasetusta, tietosuojalakea ja muuta tietojen käsittelyä koskevaa velvoittavaa lainsäädäntöä, kuten potilaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetusta potilasasiakirjoista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia. Nämä säännökset koskevat myös ääni-, filmi- ja videotallenteita sekä valokuvia.

1.7 Sähköpostin käyttö

Palveluntuottajan käsitellessä arkaluonteisia tai lain mukaan salassa pidettäviä tietoja (esim. terveyden- tai sosiaalihuollon tiedot) tai lähettäessä asiakasta koskevaa tietoa sähköpostilla on käytettävä **salattua yhteyttä**.

Suojattu sähköposti lähetetään seuraavasti:

- avaa selaimella osoite <https://securemail.kela.fi/posti>
- kirjoita Lähettäjä -kohtaan oma sähköpostiosoite
- rekisteröi sähköpostiosoite sovelluksen antamien ohjeiden mukaisesti
- kirjoita vastaanottajan osoite Vastaanottaja -kenttään ja paina kentän vieressä olevaa Valmis -painiketta
- kirjoita viestin aihe sekä viestin sisältö ja liitä mahdolliset liitteet viestiin
- kun viesti on valmis, lähetä se Kelaan Lähetä -nappia painamalla. Järjestelmä vahvistaa viestin lähetyksen.

Käytettäessä sähköisiä viestimiä on huomioitava sähköpostin käyttöön liittyvät tietosuojavaatimukset. [Lisätietoja: \(tietosuojafi\)](#).

1.8 Asiakkaan tietojen tutkimuskäyttö

Kun asiakkaan tietoja käytetään kuntoutuksen aikana tai sen jälkeen tehtävään tutkimukseen, on huolehdittava, että tutkimus tehdään Hyvän tutkimuskäytännön periaatteiden mukaisesti².

Palveluntuottaja

- vastaa siitä, että asiakas on antanut yksilöidyn kirjallisen suostumuksen tutkimukseen
- pyytää luvan asiakkaan tietojen käyttöön Kelasta
- vastaa yhdessä tutkimuksen toteuttajan kanssa (tutkijataho tai tutkija) siitä, että tarvittava tutkimuseettisen toimikunnan lausunto on hankittu.

[Lisätietoja: \(kela.fi\)](https://www.kela.fi)

2 Kuntoutuksessa käytettävä sanasto

Arviointi

- on asiakkaan kuntoutumisen seuranta, jossa arvioijana toimii henkilöstö käyttämällä päteviä ja luotettavia kuntoutuksen arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja sekä asiakkaan toimintakyvyn mittaamista ja testaamista. Näitä menetelmiä voidaan käyttää rinnakkain sekä toisiaan täydentäen asiakkaan toimintakyky, tilanne ja ikä huomioiden.
- palveluntuottajan informoi asiakasta arviointimenetelmien perusteista, arviointituloksista ja tuloksissa tapahtuneista muutoksista, arviointitulosten vaikutuksesta asiakkaan kuntoutuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Arviointia toteutetaan yhdessä asiakkaan kanssa ja koko asiakkaan kuntoutuksen ajan.
- henkilöstö käsittelee arvioinnin ja mittaustulokset yhdessä asiakkaan kanssa kuntoutuksen aikana. Jos tuloksista ilmenee sellaisia oireita tai asioita, joita ei

² https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

voida käsitellä kuntoutuksen aikana, palveluntuottaja ohjaa asiakkaan terveydenhuoltoon.

- [Lisätietoja TOIMIA-tietokanta \(thl.fi\)](https://thl.fi)

Ennakkoyhteydenotto

- on asiakkaan ja palveluntuottajan välinen puhelu tai kuvapuhelu, jossa asiakas mm. saa varmistuksen kuntoutuksen aikataulusta ja ohjelman sisällöstä sekä voi itse vaikuttaa kuntoutuksen tavoitteisiin ja sisältöön.

Kasvokkain toteutuva kuntoutus

- on kuntoutusta, jossa palvelua toteuttava ammattilainen ja asiakas ovat samassa tilassa, esimerkiksi palveluntuottajan toimipisteessä toteutuva kuntoutus, työpaikkakäynti tai seurantakäynti.

Kuntoutuspäiväkirja

- palveluntuottaja voi suositella asiakkaalle kuntoutuspäiväkirjan käyttöä
- päiväkirjan avulla asiakas voi seurata omaa kuntoutumistaan, kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamista sekä mahdollisten tehtävien ja harjoitteiden suorittamista.

Kuvapuhelu

- on kahden tai useamman mobiililaitteen tai tietokoneen välityksellä käyty reaaliaikainen puhelu, jossa on mukana ääni ja kuva
- voidaan toteuttaa yksilöllisenä tai ryhmämuotoisena.

Omaohjaaja

- on asiakkaalle nimetty kuntoutuksen yhteyshenkilö ja ammattihenkilö, joka mm. ohjaa ja neuvoo asiakasta, huolehtii yhteydenpidosta sekä seuraa asiakkaan kuntoutuksen toteutumista ja kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Päätöskeskustelu

- on asiakkaan ja palveluntuottajan välinen keskustelu, jossa käydään läpi asiakkaan toteutuneen kuntoutuksen sisältö sekä mm. arvioidaan kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Ryhmätoiminta

- on ennalta sovittu ja suunniteltu henkilöstön ja asiakkaiden välinen vuorovaikutustilanne
- toteutuu kasvokkain
- on tavoitteellista ja palveluntuottajan ohjaamaa työskentelyä ryhmään osallistuvien asiakkaiden kuntoutustavoitteiden edistämiseksi ja kuntoutumisen tukemiseksi.

Toimipiste

- on kuntoutuksessa käytettävä tila, jossa palveluntuottaja esim. toteuttaa kuntoutusasiakkaiden yksilö- tai ryhmätapaamiset.

Työpari

- muodostuu 2 palveluntuottajan nimeämästä ammattihenkilöstä, jotka toteuttavat asiakkaan kuntoutuksen rinnakkain, omien ammattirooliensa mukaisesti.

Verkostotyö

- on moniammatillisen asiantuntijuuden jakamista, tarpeellista tietojen vaihtoa, suunnittelua ja keskustelua esim. asiakkaan kuntoutukseen liittyvistä toimenpiteistä.

Välitehtävä

- palveluntuottaja voi suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa erilaisia välitehtäviä toteutettavaksi asiakkaan jaksotetun kuntoutuksen väliaikana
- tavoitteena on tukea asiakasta muokkaamaan omia toimintatapojaan, sitouttaa hän kuntoutumiseen sekä auttaa häntä vahvistamaan omaa kuntoutumistaan arjen ympäristössään.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä em. sisältöjen osalta.

3 Asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet

3.1 Asiakkaan oikeus valita palveluntuottaja

Asiakas valitsee itselleen sopivimman vaihtoehdon niistä kuntoutuspalvelua tuottavista palveluntuottajista, joiden kanssa Kela on tehnyt sopimuksen. Kelalla on oikeus antaa Kelan asiakkaille tarkentavia ohjeita palveluntuottajan valitsemiseksi.

3.2 Asiakaspalaute

Asiakas voi antaa kuntoutukseensa liittyvän kirjallisen tai suullisen palautteen palveluntuottajalle tai Kelalle. Jos asiakas antaa palautteen kuntoutuksensa aikana, palveluntuottaja huomioi ja kirjaa palautteen sekä asiassa tehdyt toimenpiteet asiakkaan asiakirjoihin.

3.3 Kuntoutukseen osallistumisen peruminen tai kuntoutuksen keskeyttäminen

Asiakkaalla on velvollisuus (Kelan kuntoutuslain perusteella) ilmoittaa viipymättä Kelaan, jos hän ei voi aloittaa myönnettyä kuntoutusta tai se keskeytyy. Kela välittää kyseisen tiedon palveluntuottajalle.

Asiakas saa tiedon ilmoitusvelvollisuudestaan kuntoutuspäätöksessä.

4 Kuntoutuksen toteutusmuodot ja laji

4.1 Toteutusmuodot

Asiakas valitsee itselleen parhaimmin soveltuvan kuntoutuksen toteutusmuodon, jos sitä **ei ole** palvelukohtaisesti erikseen palvelukuvauksessa määritelty.

Kuntoutus ilman majoitusta

- toteutuu palveluntuottajan toimipisteessä
- sisältää aterian ja tarpeelliset välipalat.

Kuntoutus majoituksella

- toteutuu palveluntuottajan toimipisteessä
- sisältää majoituksen, täysihoidon ja päivystyksen/valvonnan sekä alle 18-vuotiaalle yksin majoittuvalle vapaa-ajan ohjelman.

4.2 Kuntoutuksen laji

Työkykyä edistävä ammatillinen kuntoutus on yksilömuotoista kuntoutusta, jonka tavoitteena on, että asiakas saa yksilöllistä työhönvalmentajien tukea työtehtävän, ammattialan tai opiskelualan valintaan. Kuntoutus toteutetaan laajassa yhteistyössä asiakkaan ja palveluntuottajan välillä, verkostotyön keinoin.

Kuntoutuksessa voidaan hyödyntää myös ryhmämuotoista toimintaa, mikäli asiakkaan tilanne sen mahdollistaa. Tavoitteena on, että asiakas saa ryhmämuotoisen toiminnan sekä vertais- ja kokemustuen avulla tukea omaan kuntoutumiseensa.

5 Kuntoutuksen toteutus

5.1 Palveluntuottajan tehtävät asiakkaan kuntoutuspäätöksen saavuttua

Ennakkoyhteydenotto asiakkaaseen

Palveluntuottaja tutustuu asiakkaasta saatuihin asiakirjoihin ja on yhteydessä asiakkaaseen palvelukuvauksessa määritellyllä tavalla.

Yhteydenotossa palveluntuottaja varmistaa myönnetyn kuntoutuksen ja aikataulun sopivuuden asiakkaalle asiakirjoista saatujen tietojen perusteella ja asiakkaan kanssa keskustellen. Jos asiakas ja/tai henkilöstö toteaa kuntoutuksen olevan asiakkaalle toteutusaikaan tai sisältöön liittyen sopimaton/toimimaton, kuntoutusta ei ole tarkoituksenmukaista aloittaa. Tässä tilanteessa palveluntuottaja on välittömästi asiasta yhteydessä Kelaan.

Asiakkaan ja palveluntuottajan välisen yhteydenoton tarkoituksena on sitouttaa ja valmistaa asiakas tulevaan kuntoutumisprosessiin. Asiakkaan tarpeiden, toiveiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamisella luodaan perusta kuntoutukseen sitoutumiselle, motivaatiolle ja tuloksellisuudelle.

Yhteydenotossa asiakas ja palveluntuottaja yhdessä mm.

- luovat yhteisen näkemyksen kuntoutumisen yleisistä tavoitteista, sisällöistä, toteutuksesta ja aikatauluista
- kartoittavat yhteistyössä tarvittavat toimijat ja heidän roolinsa
- arvioivat asiakkaan ja palveluntuottajan resursseja, joilla on merkitystä kuntoutuksen sisällön rakentamiseen ja esim. avustavan henkilöstön tarpeeseen kuntoutuksen aikana

- pyrkivät alustavasti arvioimaan ne tekijät, joilla voidaan luoda asiakkaan kuntoutuksesta mielekäs kokonaisuus, jossa huomioidaan myös asiakkaan oma tukiverkosto.

Kutsukirje

Ennakkoyhteydenoton jälkeen palveluntuottaja lähettää (postin välityksellä tai sähköpostitse) asiakkaalle **kutsukirjeen**, jossa on seuraavat kuntoutukseen liittyvät tiedot:

- toteutusajankohta, toimipiste, mahdolliset ohjeet saapumisesta
- palveluntuottajan yhteystiedot (esim. esite)
- kuntoutuksen yleiset tavoitteet sekä asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet
- asiakasta hyödyntävää tietoa kuntoutuksen sisällöstä, rakenteesta ja henkilöstöstä
- vakuutusturva (ks. luku Vakuutusturva)
- palveluntuottajan yhteyshenkilön yhteystiedot
- muut mahdolliset toteutukseen tai palveluntuottajaan liittyvät tiedot
- esitietolomake.

Huomioitavaa: Lähetettäessä kutsukirje sähköpostitse, palveluntuottaja noudattaa asiaan liittyviä yleisiä tietoturvasuosohjeita.

Esitietojen kysely

Palveluntuottaja pyytää asiakkaalta kuntoutukseen liittyviä tietoja laatimallaan esitietolomakkeella kirjallisesti **tai** vaihtoehtoisesti haastatteluna puhelimitse, kuvapuheluna tai sähköisesti. Asiakaskohtaiset esitiedot on oltava palveluntuottajan käytössä **ennen**

kuntoutuksen alkamista. Tarvittaessa palveluntuottaja pyytää lisätietoja asiakkaalta sekä esimerkiksi hoitavalta taholta ennen asiakkaan kuntoutuksen alkamista tai sen aikana.

Huomioitavaa: Pyydettyä esitietoja sähköpostitse, palveluntuottaja noudattaa asiaan liittyviä yleisiä tietoturvasuosohjeita.

Asiakkaalta pyydettävät esitiedot

Asiakkaan

- oma kuntoutustavoite – ja tarve, sekä toiveet ja odotukset kuntoutukselle
- oma kuvaus terveydentilastaan (fyysinen, psyykinen) sekä esim. muistiin, tarkkaavaisuuteen ja hahmottamiseen liittyvät asiat
- sosiaalinen elämäntilanne (esim. perhetilanne, muut ihmissuhteet ja niihin liittyvät asiat), harrastukset
- työ- tai opiskelutilanne
- sosiaalinen toimintakyky (esim. kommunikaatioon liittyvät asiat)
- arjessa toimiminen
- erityistarpeet (esim. allergia, erityisruokavalio, kulttuuriin liittyvät kysymykset)
- muut palveluntuottajan tarvitsemat tiedot.

5.2 Kuntoutuksen suunnittelu

- **Ennen kuntoutusta** palveluntuottajan nimeämät työhönvalmentajat perehtyvät saamiinsa asiakaskohtaisiin esitietoihin ja muihin selvityksiin.

- **Työpari** huomioi asiakkaan yksilölliset tavoitteet ja tarpeet asiakkaan kuntoutuksen sisällön suunnittelussa sekä aikataulutuksessa. Asiakkaan yksilöllisten kuntoutustavoitteiden huomiointi on merkityksellistä, sillä niillä on keskeinen rooli motivaation syntymiselle ja säilymiselle. Asiakkaalla on oltava käsitys tavoiteltavasta tulevaisuudesta ja siksi tavoitteiden on oltava saavutettavia ja asiakkaan arkeen joustavasti siirrettäviä, jotta muutokseen voi uskoa ja se on saavutettavissa.
- **Palveluntuottajan** on varmistettava, että asiakkaan kuntoutukseen osallistuvalla henkilöstöllä on selkeä kokonaisnäkemys sekä yhteisymmärrys asiakkaan tavoitteiden mukaisen ja laadukkaan kuntoutuksen toteuttamiseksi.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksissa voi olla asiakkaan kuntoutukseen valmistautumiseen liittyviä yksilöllisempiä tarkennuksia.

5.3 Kuntoutuksen alkaessa

Palveluntuottaja varaa riittävästi yksilöllistä aikaa asiakkaan sekä työhönvalmentajien keskinäiselle tutustumiselle ja yhteistyölle asiakkaan kuntoutustarpeen ja kokonaistilanteen arviota varten. Asia on keskeinen, sillä onnistuneella ja toimivalla vuorovaikutuksella on merkitystä kuntoutuksen lopputulokselle ja asiakkaan kokemalle tyytyväisyydelle.

Aloituskeskustelu

Aloituskeskustelussa palveluntuottaja yhdessä asiakkaan kanssa kartoittaa asiakkaan kuntoutuksen tavoitteita ja yhdessä asiakkaan kanssa suunnittelee kuntoutuksen sisältöä ja siihen liittyviä kuntoutuksen vaiheita. Asiakkaan ja palveluntuottajan yhteisesti asettama tavoite käynnistää luontevasti arvioinnin, mitä menetelmiä ja/tai työotetta käytetään kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteinen pohdinta sekä yhtenäinen näkemys helpottavat asiakkaan sitoutumista suunnitelmaan ja luo asiakkaalle innostusta lähteä ponnistelemaan tavoitteiden suuntaisesti. Palveluntuottaja ja asiakas arvioivat ja tarkentavat yhdessä myös asiakkaan kuntoutuksen aikaista tuentarvetta ja sen määrää.

Asiakkaan informointi

Palveluntuottaja varmistaa, että asiakasta informoidaan selkeästi ja ymmärrettävästi kuntoutuksen sisällöstä ja sen yleisistä tavoitteista.

Palveluntuottaja mm.

- kertoo kuntoutus- ja palveluntuottajan muusta ohjelmasta sekä esittelee henkilöstön
- esittelee palveluntuottajan tilat sekä muut kuntoutuksen toteuttamiseen liittyvät tilat
- käy läpi turvallisuusohjeet ja esittelee esimerkiksi lähialueen ulkoilureittien kartat matkapituuksineen
- luo heti kuntoutuksen alussa edellytykset ja mahdollisuudet asiakkaan aktiivisen ryhmäytymisen ja vertaistuen toteutumiseksi, jos kuntoutus sisältää ryhmätoimintaa.
- huolehtii, että asiakas on ymmärtänyt saamansa ohjeet ja tiedotteet.

5.4 Kuntoutusohjelman toteutus

Palveluntuottaja toteuttaa asiakkaan kuntoutuksen pääasiallisesti arkipäivisin **maanantaista perjantaihin**.

Kelan suosituksena on, että kuntoutusta ei järjestetä sunnuntaisin, arkipäivinä eikä aattopäivinä, kuten joulun- ja juhannusaattoina.

Majoittuva yli 18-vuotias asiakas voi halutessaan osallistua palveluntuottajan toimipisteessä järjestettävään yleiseen vapaa-ajan toimintaan, jos palveluntuottajalla on sitä tarjolla.

Alle 18-vuotiaat asiakkaat

Alle 18-vuotiaalle, yksin majoittuvalle nuorelle palveluntuottaja järjestää ohjattua vapaa-ajan toimintaa myös iltaisin (klo 17–21). Tämä koskee myös kuntoutuksen aloitusta edeltävää päivää.

Kuntoutuspäiväkirja

Asiakas voidaan halutessa ohjata käyttämään kuntoutuspäiväkirjaa. Tällöin kuntoutuksen alkuvaiheesta lähtien asiakas kirjaa päiväkirjaan harjoitteiden toteutumista, havaintoja, mieleen tulevia kysymyksiä sekä kehittämisajatuksia ja toiveita. Päiväkirjan avulla asiakas ja palveluntuottaja voivat seurata asiakkaan kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä tehtävien ja harjoitteiden suorittamista.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä mahdollisen kuntoutuspäiväkirjan osalta.

Välitehtävät

Palveluntuottaja voi suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa erilaisia välitehtäviä toteutettavaksi asiakkaan jaksotetun kuntoutuksen väliaikana. Välitehtävien tavoitteena on tukea asiakasta muokkaamaan omia toimintatapojaan, sitouttaa häntä kuntoutumiseen sekä auttaa häntä vahvistamaan omaa kuntoutumistaan arjen ympäristössään.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä mahdollisten välitehtävien ja niiden toteutusmuotojen osalta.

5.5 Kuntoutuksen päättyessä

Päätöskeskustelu

Palveluntuottaja järjestää päätöskeskustelun asiakkaan sekä työhönvalmentajien kesken. Tavoitteena on mm. arvioida asiakkaan kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä varmistaa asiakkaan kuntoutumisen jatkuminen omassa arjessaan käymällä läpi kuntoutuksessa opittuja asioita ja neuvoja.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä kuntoutuksen toteutukseen liittyvien em. toimintojen osalta.

5.6 Kuntoutuksen seuranta

Kuntoutuksen seurantojen tavoitteena on varmistaa, että

- asiakkaalla on riittävä tuki työssä pysymiseen tai työhön pääsemiseksi
- asiakkaan jatkosuunnitelmien toteutumista ja etenemistä
- asiakas on sitoutunut toimintatapojen muutoksiin (esim. päivärytmin muutos)
- asiakkaalla on luottamusta omaan voimavaroihinsa
- asiakas tietää, miten kuntoutuminen voi tarvittaessa jatkua ja kehen hän voi olla yhteydessä.

Seurannan toteutus

Palveluntuottaja ottaa asiakkaaseen **yhteyttä 3 ja 6 kuukauden kuluttua asiakkaan** kuntoutuksen päättymisestä. Palveluntuottaja sopii yhdessä asiakkaan kanssa seurannan ajankohdat ja toteutustavan. Seurannat voivat toteutua asiakkaan kanssa **seurantapäivänä, seurantakäyntinä tai seurantayhteydenottona** (puheluna tai kuvapuheluna).

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä asiakkaan kuntoutuksen seurannan osalta.

5.7 Kuntoutuspalaute

Kuntoutuspalaute on palveluntuottajan laatima selkeästi otsikoitu, kirjallinen kooste asiakkaan kuntoutuksen kokonaisuudesta.

Kuntoutuspalaute sisältää selkeästi otsikoituna seuraavat asiat:

Yhteenveto

- tiivis kuvaus asiakkaan kuntoutuksen tuloksista
- keskeiset mittaustulokset ja suositukset.

Asiakkaan yksilöllisiin kuntoutustavoitteisiin liittyvät asiat

- kuntoutukseen liittyvät odotukset ja tarpeet
- yksilölliset tavoitteet
- kuvaus tavoitteiden mukaisesta työskentelystä ja tavoitteiden toteutumisesta
- arkeen, työhön ja opiskeluun liittyvät muutokset
- asiakkaan oma arvio kuntoutuksesta ja sen tavoitteiden toteutumisesta
- johtopäätökset ja suositellut jatkotoimenpiteet ja -suunnitelmat
- arvioinnissa käytettyjen keskeisten mittaus- ja arviointimenetelmien tulokset sekä viitearvot / suhde testien kokonaispistemääriin
- mittaustulosten sanallinen kuvaus ja seuranta
- tilanearvio, joka painottuu mm. asiakkaan voimavaroihin, lähipiiriin ja ympäristöön.

Kuntoutukseen osallistumistapa ja kuvaus toteutumisesta

- miten, missä ja kuinka usein kuntoutus on toteutunut
- ryhmätapaamisten toteutuminen

Loppuarvio asiakkaan tilanteesta kuntoutuksen päättyessä

- ammattihenkilöiden huomioidut tai mahdolliset erilliset lausunnot asiakkaan tilanteesta
- verkostoyhteydet ja niiden toimivuus

Palveluntuottajan yhteystiedot

- tiedot kuntoutushenkilöstöstä (nimet, ammattiasemat, osuus kuntoutuksen toteutuksessa)

Liitteet

- Omat tavoitteeni -lomake
- muut mahdolliset liitteet.

Lyhyt kuntoutuspalaute

Palveluntuottaja laatii asiakkaalle **lyhyet kuntoutuspalauteet** toteutuneiden seurantojen jälkeen.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa on tarkempi määrittely lyhyen kuntoutuspalauteen osalta.

5.8 Osallistumistodistus

Palveluntuottaja laatii asiakkaalle osallistumistodistuksen kuntoutuksen toteuduttua tai aina tarvittaessa.

Osallistumistodistukseen kirjataan

- asiakkaan nimi ja henkilötunnus
- mitä kuntoutusta osallistumistodistus koskee

- päivä/päivät, jolloin kuntoutus toteutui
- jos kuntoutuksessa on käytetty joustoa tai käytetyn jouston tapaan on tullut muutoksia
- osallistumistodistuksen laatijan nimi ja puhelinnumero
- mahdolliset muut asiakkaan kuntoutukseen liittyvät huomioitavat asiat.

6 Dokumentaatio

Palveluntuottaja dokumentoi asiakkaan kuntoutuksen toteutuksen siten, että siitä on kokonaisvaltaisesti hyötyä kuntoutuksen aikaisessa työskentelyssä ja se on jälkikäteen todennettavissa. Asiakirjamerkinnöissä noudatetaan kansallisia sähköisiin palveluihin liittyviä ohjeistuksia.

Jokaisen asiakkaan yksilölliset asiat dokumentoidaan omiin asiakirjoihinsa. Kuntoutuksen aikana koottuja salassa pidettäviä asiakastietoja hyödynnetään vain asiakkaan kuntoutusprosessin aikana.

Palveluntuottaja kirjaa asiakaskohtaisiin asiakirjoihin:

- keskeiset yhteydenotoissa ja haastatteluissa saadut tiedot ja arviointi- ja mitaustulokset
- yksilö- ja ryhmämuotoisten tapaamisten tai seurantaan liittyvien käyntikertojen tiedot (toteutusajankohta, toteuttaja, sisältö ja tehdyt havainnot)
- työpaikkakäyntejä korvaavien kuvapuhelujen tiedot (toteutusajankohta, toteuttaja, sisältö ja tehdyt havainnot)
- kuntoutuksen aikaiseen yhteistyöhön liittyvät tiedot.

Asiakkaan asiakirjoihin on liitettävä mukaan

- kuntoutuksen aikataulu, aihe, toteuttajan nimi ja ammatti- tai tehtävänimike
- kirjallinen suunnitelman asiakkaan kuntoutuksen toteutuksesta
- asiakkaan Omat tavoitteeni -lomake
- asiakkaan arviointiin ja mittaukseen liittyvät lomakkeet
- mahdolliset välitehtävät
- muu asiakkaan kuntoutusta koskeva tieto.

7 Henkilöstö

Kuntoutuksen palveluntuottaja vastaa siitä, että henkilöstöllä on virallisesti hyväksytty ammattinimikettä vastaava koulutus. **Lisätietoja** Liite 1: Ammatti- ja tehtävänimikkeet.

Kuntoutuksen palvelukuvauksessa on tarkemmin määritelty kuntoutusta toteuttava henkilöstö sekä niiden tehtävät ja roolit sekä henkilöstön kokemus- ja koulutusvaatimukset.

Työhönvalmentajien yhteistyössä korostuvat aito asiakaslähtöisyys, verkostojen huomioiminen, näkökulmien ja tiedon kokoaminen yhteen sekä vuorovaikutustietoinen yhteistyö. Keskeistä on yhteisten tavoitteiden muodostaminen ja niiden jatkuva arviointi eri ammattiryhmien kesken. Jatkuva arviointi ja yhteiset tapaamiset dokumentoidaan asiakkaan kuntoutuksen asiakirjoihin.

Palveluntuottaja

- kouluttaa ja perehdyttää henkilöstön tehtäviinsä sekä palvelukuvauksen mukaiseen prosessiin
- varmistaa osaamisen ylläpidon (myös uudet työntekijät)

- vastaa siitä, että henkilöstöllä on osaamista ja ymmärrystä tukea asiakkaan kuntoutumista kokonaisvaltaisesti.

7.1 Henkilöstömuutokset ja sijaisuudet sopimuskauden aikana

Palveluntuottaja vastaa siitä, että

- sillä on riittävästi varahenkilöstöä lomien ja poikkeavien tilanteiden, kuten äkillisiä lyhyitä sairauslomia varten
- henkilöstön vaihtuessa tai henkilöstön sijaisuuksissa uusi henkilöstö täyttää kuntoutuksen palvelukuvauksen ammatti- ja tehtävänimikkeiden koulutus- ja kokemusvaatimukset
- työhönvalmentajina toimiva työpari täyttää kuntoutuksen palvelukuvauksen edellytykset.

8 Tulkkaukset

8.1 Vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen tulkkaukset

Kela järjestää vieraan kielen tulkkaukset kuntoutukseen osallistuvalla asiakkaalla. Vieraan kielen tulkkaukset voidaan myöntää Kelan erikseen määrittämällä tavalla. Tulkkauksena käytetään Kelan kanssa sopimuksen tehneiden tulkkaukspalveluntuottajien tulkkauksia ja Kela maksaa tulkkauksesta aiheutuvat kustannukset. **Lisätietoja:** Kela.fi / Tulkkaukset kuntoutuksessa / Tulkkauksetuntikooste

Saamenkieltä puhuvalle asiakkaalle järjestetään tulkkaukset heidän äidinkielellään koko kuntoutuksen ajaksi.

Palveluntuottaja saa kuntoutuspäätöksen yhteydessä *Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen kuntoutuksessa*-ohjekirjeen, joka sisältää toimintaohjeita tulkkaukseen vaativissa kuntoutustapauksissa. **Lisätietoja:** [Tulkkaukset kuntoutuksessa \(kela.fi\)](https://kela.fi/tulkkaukset-kuntoutuksessa)

Vieraan kielen tulkkaus kuntoutuksessa voidaan toteuttaa läsnä- tai etätulkkauksena. Kela korvaa tulkkauksesta aiheutuvat kustannukset tulkkauspalveluntuottajille. Asiakkaille tulkkaus on maksutonta.

8.2 Etätulkkaus

Etätulkkaus voidaan toteuttaa puheluna tai kuvapuheluna. Jos etätulkkaus toteutetaan puhelimella, siitä aiheutuvat puhelukustannukset Kela korvaa kuntoutuksen palveluntuottajalle. [Lisätietoa Etätulkkauksesta \(Kela.fi\)](#)

8.3 Vammaisten tulkkauspalvelut

Kuulonäkövammaisella, kuulovammaisella tai puhevammaisella on oikeus saada tulkitsemis- ja käännösapua siten, kun vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annettussa laissa (133/2010) säädetään. [Lisätietoa Vammaisten tulkkauspalveluista](#)

9 Kuntoutustoimintaan liittyvät tilat ja laitteet

9.1 Kuntoutustilat

Palveluntuottajalla on kuntoutuksen toteuttamiseen kuntoutuksen palvelukuvauksessa määritelty **toimipiste**.

Toimipiste majoituksella sisältää vähintään

- majoitustilat
- ruokailutilan
- yleiset tilat
- lepotilat
- tietokoneen ja verkkoyhteyden
- yksilö- ja ryhmätilat.

Toimipiste ilman majoitusta sisältää vähintään

- yleiset tilat
- lepotilat
- tietokoneen ja verkkoyhteyden
- yksilö- ja ryhmätyötilat.

Huomioitavaa: Lisäksi palveluntuottajalla voi olla käytettävissä **työkokeilutilat**, jotka sijaitsevat palveluntuottajan toimipisteessä **tai** muualla kuin palveluntuottajan toimipisteessä.

9.2 Yleistä palveluntuottajan tiloihin liittyvää

Palveluntuottaja vastaa siitä, että kuntoutustilat ovat

- asianmukaiset, turvalliset, tilavat, siistit, viihtyisät ja monipuoliset sekä niissä on tarpeenmukaiset ympäristönhallintalaitteet ja hälytysjärjestelmät
- esteettömät ja soveltuvat asiakkaille heidän liikkumisensa, toimintakykynsä, ikänsä ja sairautensa tai vammansa huomioiden sekä mahdollistavat heidän itsenäisen selviytymisensä
- soveltuvat liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille
[Lisätietoja esteettömyydestä: ym.fi](https://ym.fi)
- asiakkaan tarpeen mukaiset, lähietäisyydellä toisistaan ja vaivatta asiakkaan saavutettavissa sekä niissä on tarvittavat opasteet
- soveltuvat asiakkaan oleskeluun sekä harrastustoimintaan ja niissä on tarpeenmukaiset harrastusvälineet.

Lisäksi palveluntuottajan on järjestettävä asiakkaille kuntoutuksen ajaksi

- asianmukaiset ja riittävät lepo- ja taukotilat
- sosiaaliset tilat
- lukolliset tavaroiden säilytystilat.

Huomioitavaa:

- Kuntoutuksen palvelukuvauksessa on tarkempia määrittelyjä kuntoutuksen tilojen osalta.

Allastilat

Palveluntuottaja vastaa siitä, että jos toimipisteessä on allastilat, niiden on oltava turvalliset ja esteettömät ja niissä on oltava tarvittavat opasteet.

Ulkoympäristö

Palveluntuottaja huolehtii myös, että palveluntuottajan tilojen

- ulkoiluympäristö on asianmukaisesti merkitty
- kulkureitit ovat helposti hahmotettavat ja turvalliset asiakkaan itsenäiseen liikkumiseen
- ulkovalaistus on tehokas ja kattava.

9.3 Tilojen remontointi

Palveluntuottajan on välittömästi ilmoitettava tiedossaan olevista kuntoutustilojen remonteista ja korjaus- ja perusparannustöistä Kelan kuntoutuspalvelujen ryhmään.

Remontit ajoitetaan siten, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä asiakkaille. Jos perusparannuksista tai -korjauksista on haittaa asiakkaan kuntoutukselle, Kela ohjaa tarvittaessa asiakkaan toiselle palveluntuottajalle.

Palveluntuottajan on ilmoitettava mahdollisesta remontista ja korjaus- ja perusparannustöistä asiakkaalle etukäteen kutsukirjeessä ja annettava mahdollisuus vaihtaa kuntoutuksen toteutuksen ajankohtaa tai valita toinen kuntoutuksen palveluntuottaja remontin vuoksi.

9.4 Laitteet

Palveluntuottaja huolehtii, että kuntoutuksessa käytettävät laitteet

- ovat asiakkaiden tarpeiden mukaiset, monipuoliset ja turvalliset käyttää
- on huollettu, kalibroitu sekä niiden käyttövarmuudesta ja käytönohjauksesta on huolehdittu.

Palveluntuottaja huolehtii kuntoutuksessa käytettävien työkoneiden ja työvälineiden turvallisuudesta omissa työkokeilutiloissa työturvallisuuslain mukaisesti.

10 Majoitus ja ruokailu

10.1 Majoitus

Palveluntuottajan majoitustilat

Palveluntuottaja järjestää asiakkaiden majoituksen kahden hengen huoneessa, jossa on WC ja suihku. Majoitusjärjestelyssä otetaan huomioon asiakkaan erityistarpeet.

Lisäksi palveluntuottajalla on majoitustiloja, jotka on tarkoitettu allergisille sekä opas- tai avustajakoiran kanssa majoittuvalle asiakkaille. Opas- tai avustajakoiran käyttäjän huoneen sijainnin tulee olla sellainen, että asiakas pystyy itsenäisesti huolehtimaan koiran tarpeista.

Lisäksi palveluntuottaja vastaa siitä, että majoitustiloissa

- asiakas voi levätä ilman häiriötä
- asiakkaan käytössä on lukollinen kaappi

- liinavaatteet vaihdetaan vähintään kerran viikossa
- huolehditaan säännöllisesti kokonaisvaltaisesti siisteydestä ja puhtaudesta.

Huomioitavaa:

Palveluntuottaja voi asiakkaan **lääketieteellisestä** tai **muusta vastaavasta syystä poikkeuksellisesti** majoittaa asiakkaan yhden hengen huoneeseen ilman asiakkaalle tai Kelalle koituvaa lisämaksua (ks. luku Menettelyohjeet erityistilanteissa). Asia kirjataan asiakkaan asiakirjoihin.

Jos asiakas haluaa henkilökohtaisen syyn perusteella majoittua huoneessa yksin, hän maksaa siitä aiheutuvan lisämaksun.

Alle 18-vuotias, yksin majoittuva asiakas

Jos yksin majoittuva asiakas **on alle 18-vuotias**, palveluntuottajan on järjestettävä asiakkaan majoitus ja ruokailu **samassa toimipisteessä, jossa kuntoutus toteutuu.**

Alle 18-vuotiaan asiakkaan **kuntoutusta edeltävä majoitus** järjestetään samassa toimipisteessä kuin kuntoutus toteutuu.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä majoituksen osalta.

Erilliset majoitustilat

Palveluntuottaja voi järjestää asiakkaan majoituksen erillisessä huoneistoissa tai majoitusliikkeessä, joka sijaitsee muualla kuin palveluntuottajan toimipiste.

Majoitustilojen on sijaittava **enintään 20 minuutin** tai **20 kilometrin** etäisyydellä palveluntuottajan toimipisteestä.

Palveluntuottaja järjestää asiakkaalle edestakaiset ja turvalliset kuljetukset majoitustiloihin sekä vastaa kuljetuskustannuksista.

Asiakkaan majoitus järjestetään kahden hengen huoneessa, jossa on WC ja suihku. Majoitusjärjestelyssä on otettava huomioon asiakkaan erityistarpeet.

Lisäksi palveluntuottaja vastaa siitä, että erillisissä majoitustiloissa

- asiakas voi levätä ilman häiriötä
- asiakkaan käytössä on lukollinen kaappi
- liinavaatteet vaihdetaan vähintään kerran viikossa
- huolehditaan säännöllisesti kokonaisvaltaisesti siisteydestä ja puhtaudesta.

Huomioitavaa:

Palveluntuottaja voi asiakkaan **lääketieteellisestä** tai **muusta vastaavasta syystä poikkeuksellisesti** majoittaa asiakkaan yhden hengen huoneeseen ilman asiakkaalle tai Kelalle koituvaa lisämaksua (ks. luku Menettelyohjeet erityistilanteissa). Asia kirjataan asiakkaan asiakirjoihin.

Jos asiakas haluaa henkilökohtaisen syyn perusteella majoittua huoneessa yksin, hän maksaa siitä aiheutuvan lisämaksun.

10.2 Ravinto

Palveluntuottaja vastaa siitä, että asiakkaalle tarjottava ruoka on

- monipuolista ja maukasta
- ravitsemussuosituksen mukaista
- asiakkaan terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä edistävää
- erityisruokavaliota noudattavalle sopivaa.

Asiakkaan erityisruokavalion tarve on selvitettävä asiakkaalta etukäteen ennakkoyhteydenotossa tai viimeistään kuntoutuksen alkaessa. Palveluntuottajan on myös varmistettava, että henkilöstöllä on ravitsemuksen erityisosaamista asiakkaan erityisruokavalioiden toteuttamiseksi.

10.3 Ruokailun toteuttaminen

Ateriat kuntoutuksessa, johon sisältyy majoitus

- **Asiakkaan täysihoitoon** kuuluu aamiainen, lounas, päivällinen ja välipalat (päivällä ja illalla).
- **Tulopäivänä** asiakkaalle tarjotaan
 - aamiainen, jos kuntoutus alkaa **klo 10.30** tai **sitä ennen**
 - muuten samat ateriat ja välipalat kuin täysihoidossa.
- **Lähtöpäivänä** asiakkaalle tarjotaan **aamiaisen lisäksi**
 - lounas
 - päivällinen (lounaan lisäksi), jos esim. asiakkaan kuntoutusohjelma kestää päivälliseen saakka tai hänen kotiinlähtönsä viivästyy.

Ateriat kuntoutuksessa, johon ei sisälly majoitusta

- **Asiakkaalle** tarjotaan päivittäin **1 ateria** ja **tarpeelliset välipalat**.
- **Asiakkaan ruokailu** järjestetään vaihtoehtoisesti
 - palveluntuottajan toimipisteessä **tai**
 - erillisissä ruokailutiloissa, joiden on sijaittava enintään 500 metrin etäisyydellä palveluntuottajan avoyksiköstä.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä asiakkaan erillisen ruokailun osalta.

Käyntikerran ruokailu

- **Asiakkaalle ja läheiselle** tarjotaan **yksittäinen ateria**, jos käyntikerran pituus on **2 tuntia tai yli**. Asiakkaalle tarjottava yksittäinen ateria on **lounas tai päivällinen**.

11 Laatumyö ja toiminnan seuranta

Laadunhallinta ja toiminnan seuranta

Laadunhallinnan avulla palveluntuottaja johtaa, suunnittelee, arvioi ja parantaa toimintaansa kokonaisvaltaisesti asetettujen kuntoutuksen laatumyövoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteena on, että kuntoutuksen asiakas saa tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaista laadukasta palvelua oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa.

Laadultaan hyvä kuntoutus on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon tai näyttöön perustuvaa palvelua, joka edistää asiakkaan toimintakykyä, hyvinvointia ja työkykyä sekä pyrkii kuntoutumisen maksimointiin ja riskien minimointiin. Palveluntuottaja kehittää toimintansa laadunhallintaa kokonaisvaltaisesti ja ulottaa sen kaikkiin Kelan kuntoutuspalveluihin.

Palveluntuottajan laadunhallinta sisältää mm. seuraavat asiat:

Laatumyökirjan käyttö ja kirjaaminen

- Palveluntuottaja määrittelee ja kirjaa keskeisten toimintojensa ja toimenpiteidensä laatumyövoitteet laatumyökirjaan.

Laatumyö

- Palveluntuottajan toteuttama laatumyö sisältää jokaisen kuntoutuksen palvelukuvauksen mukaisen

- kirjallisen prosessikuvauksen tai kaavion
- henkilöstön työ- ja toimintaohjeet sekä
- yksilö- ja ryhmäkuntoutuksen toteuttamiseen liittyvät kuvaukset.

Asiakaspalautteen kerääminen

- **Palveluntuottaja**
 - seuraa ja arvioi aktiivisesti jokaisen kuntoutuspalvelun toteutusta ja laatua keräämällä asiakaspalautteita toiminnastaan kirjallisesti tai dokumentoimalla suullisen palautteen.
 - hyödyntää saamaansa palautetta toiminnan suunnittelussa sekä välittömän ja tulevan toiminnan kehittämisessä.

Kuntoutuspalvelun kriittisten kohtien mittaaminen

- **Palveluntuottaja hyödyntää kehittämistyössään ja kuntoutuksen laadun arvioimiseksi vähintään kahta prosessimittaria, joiden avulla seurataan ja arvioidaan asiakkaan kuntoutusprosessin toimivuutta.**
- **Mitattavia kuntoutuspalvelujen kriittisiä kohtia voivat olla esimerkiksi:**
 - etukäteistietojen hyödyntäminen kuntoutuksessa
 - henkilöstön käyttö asiakkaan tarpeen mukaisesti
 - kuntoutuksen dokumentointi
 - sattuneet tapaturmat
 - keskeytyneet kuntoutukset.

Laadunarvioinnin avulla kuntoutuksen palveluntuottaja kehittää toimintaansa kokonaisvaltaisesti.

Kela voi halutessaan pyytää selvityksen, miten palveluntuottaja on toteuttanut kuntoutuksen laadunhallinnan ja huomionnut mahdolliset havaitut tarpeet kuntoutustoiminnan kehittämisessä ja sen toteutuksessa.

12 Hyödyn raportointi

Kuntoutuksen hyödyn raportointi on merkittävä osa Kelan kuntoutustoimintaa ja asiakkaan kuntoutusprosessia. Kela arvioi kuntoutuksesta saatavaa hyötyä keräten tietoa asiakkailta, palveluntuottajilta ja eri rekistereistä.

Palveluntuottaja toimittaa Kelaan kuntoutuksen palvelukuvauksessa määritellyt asiakaskohtaiset kuntoutuksen hyödyn raportoinnin mittaustiedot, silloin kun palvelukuvauksessa sitä edellytetään.

Tiedot toimitetaan Kelaan ainoastaan asiakkaan suostumuksen perusteella. Palveluntuottaja pyytää suostumuksen asiakkaalta kirjallisesti kuntoutusprosessin aikana ja samalla informoi tätä raportoinnista Kelan asiasta antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Raportoinnin piiriin kuuluvan palveluntuottajan tulee nimetä organisaatiostaan yksi tai useampi henkilö, joka toimii yhteyshenkilönä kuntoutuksen palveluntuottajan ja Kelan välillä kuntoutuksen hyötyä koskevien tietojen keräämisen ja toimittamisen asioissa. Tiedot toimitetaan Kelaan vuosittain, asiakaskohtaisesti.

Mittaustiedot toimitetaan asiointipalveluun tätä tarkoitusta varten olevan käyttöliittymän avulla. Lisätietoja asiasta löytyy Kelan verkkosivuilta [Lisätietoa tietojen toimittamisesta \(kela.fi\)](#).

12.1 Käytettävät mittausmenetelmät (kuntoutuksen hyödyn raportointi)

GAS (Goal Attainment Scaling)

- Menetelmä perustuu yksilölähtöiseen tavoitteen asettamiseen ja sen mukaisen suunnitelman tekemiseen siten, että asetetut kuntoutustavoitteet voivat toteutua.
- Menetelmän avulla palveluntuottaja määrittelee kuntoutuksen tavoitteet yhdessä asiakkaan ja moniammatillisen työryhmän kanssa.

Nämä tavoitteet

- ovat asiakkaalle realistisia, aikataulutettuja, mitattavia, kirjattavia ja tarkoituksenmukaisia
- laaditaan mittausten avulla asiakkaan kuntoutuksen **alussa**, ja niitä tarkistetaan kuntoutuksen **aikana** ja arvioidaan kuntoutuksen **päätyessä**
- voidaan laatia käyttäen apuna myös esimerkiksi Spiral-lautapeliä.

Lisätietoja: <http://hankkeet.kuntoutussaatio.fi/spiral/>

- Kela suosittelee GAS-menetelmäkoulutusta niille työntekijöille, jotka osallistuvat asiakkaan GAS-tavoitteiden laatimiseen ja arviointiin. On tärkeää, että työntekijät ymmärtävät, mikä GAS-menetelmä on ja miten sitä käytetään kuntoutuksen tukena. Koulutuksen voit suorittaa ammattikorkeakouluissa (3 op) tai muuna vastaavana koulutuksena.
- Palveluntuottaja huolehtii siitä, että GAS-menetelmäkoulutus on suoritettuna ammattihenkilöllä, joka osallistuu asiakkaan GAS-tavoitteiden laatimiseen ja arviointiin. [Lisätietoa GAS-menetelmästä \(kela.fi\)](#).

Masennusoireiden vakavuusaste BDI 21 (Beck Depression Inventory), väestötutkimukseen käytettävä versio.

- mielialamittari. [Lisätietoa BDI 21 mielialamittarista \(toimia.fi\)](#).

Elämänlaatumittari WHOQOL-BREF

- elämänlaatumittari. [Lisätietoa WHOQOL-BREF elämänlaatumittarista \(toimia.fi\)](#).

Työkyky-kysely

- Työkyky-kyselyllä arvioidaan ja raportoidaan kuntoutuksen hyötyä, oikea-aikaisuutta sekä vaikutusta opiskelu- ja työkykyyn. Asiakas ja palveluntuottaja täyttävät lomakkeesta omat kysymyksensä. Lisätietoa: [linkki lomakkeeseen](#).

[Lisätietoja kuntoutuksen tuloksellisuudesta \(kela.fi\)](#).

KAARI-kysely

- asiakaslähtöisyyden mittaaminen. [Lisätietoja Kaari-kysely](#)
 - asiakas vastaa KAARI-kyselyyn kuntoutuskokonaisuuden päätösvaiheessa.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa voi olla tarkempia määrittelyjä kuntoutuspalvelussa käytettävien mittarien osalta.

13 Asiakasturvallisuus

13.1 Vakuutusturva

Palveluntuottaja ilmoittaa asiakkaalle kirjallisesti ennen kuntoutuksen käynnistymistä, miten asiakas tai asiakkaan läheinen on vakuutettu, sekä tilanteet, joissa asiakas tai asiakkaan läheinen ei ole vakuutettuna. Asiakkaalla on oltava tieto mm. tapaturmavakuutuksen korvausmääristä.

Tapaturman tai **vahingon** yhteydessä palveluntuottaja käy asiakkaan tai hänen läheisensä kanssa läpi vakuutusturvan sisällön ja enimmäiskorvausmäärät sekä ohjaa asiakasta vahinkoilmoituksen tekemisessä.

Kela ei korvaa kuntoutusohjelman aikana, vapaa-ajan ohjelman aikana tai muuna vapaa-aikana tapahtuneesta tapaturmasta tai vahingosta aiheutuvia kustannuksia asiakkaalle, kuntoutukseen osallistuvalla omaisella tai läheisellä tai palveluntuottajalle.

13.2 Palveluntuottajan vakuutukset

Palveluntuottajalla on asiakasta varten seuraava vakuutusturva:

- **toiminnan vastuuvakuutus**, joka kattaa kuntoutusohjelman
- **potilasvakuutus**, jos kuntoutusta toteuttaa terveydenhuollon ammattihenkilö
- **tapaturmavakuutus**, joka kattaa kuntoutuksen aikana tapahtuneet henkilövahingot.

Potilasvakuutus on voimassa myös etäkuntoutuksen aikana. Potilasvakuutusturva koskee Suomessa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Kuntoutus katsotaan annetuksi Suomessa, jos sekä asiakas että palvelua antava terveydenhuollon ammattihenkilö ovat fyysisesti Suomessa.

Tapaturmavakuutuksesta korvataan vahinkoja, joita potilasvakuutus ei kata. Tapaturmavakuutus on voimassa myös silloin, kun palveluntuottaja ja asiakas ovat reaaliaikaisessa yhteydessä toisiinsa etäteknologiaa hyödyntävien sovellusten avulla. Kela ei edellytä vakuutuksen kattavan asiakkaan tai kuntoutukseen osallistuvan läheisen kuntoutukseen liittyviä matkoja. Kela ei edellytä vakuutuksen kattavan asiakkaan kuntoutukseen liittyviä matkoja.

Ryhmämuotoisen tapaturmavakuutuksen on täytettävä seuraavat vähimmäisehdot:

- tapaturmasta aiheutuvia hoitokuluja korvataan vähintään 8500 euroon asti
- korvaus tapaturmaisesta pysyvästä haitasta on vähintään 5000 euroa
- korvaus tapaturmaisesta kuoleman varalta on vähintään 5000 euroa.

13.3 Turvallisuus kuntoutuksen toteutuksen aikana

Palveluntuottaja vastaa asiakasturvallisuudesta siten, että

- hätätilanteita varten on olemassa ajantasainen toimintasuunnitelma
- kuntoutuksen toteuttavalla kuntoutushenkilöstöllä on **Suomen Punaisen Ristin (SPR) EA 1 -koulutus** tai **muu vastaavan tasoinen koulutus** ja että nämä koulutukset ovat voimassa. Ensiapukurssien päivityksestä saa tietoa mm. Suomen Punaisen Ristin verkkosivuilta www.punainenristi.fi
- kuntoutuksessa, johon sisältyy majoitus, on **aina** paikalla ensiaputaitoista henkilöstöä myös **iltais**in ja **viikonloppuis**in
- mahdollisten allastilojen käytössä noudatetaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) julkaisusarjan 1/2015 ohjetta ”Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen”. Lisätietoja: www.tukes.fi

Palveluntuottaja vastaa majoittumiseen liittyvästä asiakasturvallisuudesta järjestämällä

- **yöaikaisen puhelinpäivystyksen** kaikille majoittuville asiakkaille. Asiakkaille annetaan suullisesti ja kirjallisesti toimintaohjeet yöaikaisia yhteydenottoja ja hätätilanteita varten. Puhelinpäivystäjänä toimii **aina** EA-taitoinen henkilö tai terveydenhuollon ammattihenkilö
- **yöaikaisen valvonnan alle 18-vuotiaalle yksin majoittuvalle asiakkaalle**. Valvojana toimii **aina** EA-taitoinen henkilö tai terveydenhuollon ammattihenkilö
- **yöaikaisen valvonnan** asiakkaalle, jonka turvallisuutta ei voi taata puhelinpäivystyksellä. Valvojana toimii **aina** EA-taitoinen henkilö tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Huomioitavaa:

- Asiakasturvallisuuden noudattaminen koskee myös tilanteita, joissa palveluntuottaja järjestää asiakkaalle majoituksen kuntoutusta edeltäväksi yöksi.

13.4 Menettelyohjeet erityistilanteissa

Palveluntuottaja varautuu ongelmatilanteisiin ja tekee niitä varten selkeät menettelyohjeet, esimerkiksi fyysisen tai henkisen väkivallan uhkaa, päihteiden käyttöä, epidemioita tai tapaturmia varten. Palveluntuottaja huolehtii myös menettelyohjeiden päivityksestä sekä henkilöstön ajantasaisesta koulutuksesta asiaan liittyen.

13.5 Vakavista tapaturmista ilmoittaminen

Palveluntuottaja ilmoittaa **välittömästi** Kelan kuntoutuspalvelujen ryhmään, jos kuntoutuksen aikana asiakkaalle tai kuntoutukseen osallistuvalla läheisellä sattuu vakava tapaturma, joka aiheuttaa pitkän sairaalahoidon, pysyvän vamman tai kuoleman.

Ilmoita Kelaan seuraavat asiat:

- kenelle ja milloin tapaturma on sattunut
- mitä on tapahtunut
- miten tilanteessa on toimitettu
- mitkä ovat olleet jatkohoito- ja toimenpiteet
- mikä kuntoutuspalvelu on kyseessä
- mihin toimenpiteisiin palveluntuottaja on ryhtynyt vakavan tapaturman johdosta
- tieto vakuutusyhtiöstä.

13.6 Pelastussuunnitelma

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että sillä on

- toimintaa varten ajantasainen pelastuslain ja valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen mukainen pelastussuunnitelma, jota paloviranomainen seuraa
- poistumisturvallisuusselvitys, jossa on huomioitu myös toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden (esim. lapset, liikuntavammaiset, aistivammaiset, omaishoidettavat ja muistisairaat) edellytykset pelastua tulipalosta.

14 Kuntoutuksen markkinointi

Palveluntuottaja vastaa kuntoutuspalveluidensa markkinoinnista, on aktiivinen tiedottaja ja järjestää yhteistyötapaamisia alueellisille ja valtakunnallisille sidosryhmilleen.

Palveluntuottajan tekemä palvelujen markkinointi on mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun Kela ja palveluntuottaja ovat allekirjoittaneet kyseisestä palvelusta sopimuksen ja palvelu on näkyvillä Kelan asiakkaalle Kelan verkkosivuilla.

Mainoksissa tai ilmoituksissa, jotka koskevat Kelan järjestämää kuntoutusta, on oltava kuvaus kuntoutuksen

- kohderyhmästä
- keskeisimmästä henkilöstöstä
- valintakriteereistä
- toteutuksesta sekä
- hakumenettelystä niihin Kelan kuntoutuspalveluihin, joista palveluntuottajalla on sopimus ja joita se toteuttaa.

Tiedottaessaan Kelan järjestämästä kuntoutuksesta palveluntuottaja huolehtii siitä, että julkisuuteen annettavasta materiaalista selvästi ilmenevät seuraavat seikat:

- kysymyksessä on Kelan järjestämä ja rahoittama kuntoutus
- kuntoutuja voi hakea kuntoutusrahaa sekä matkakorvauksia Kelalta
- mitä palveluja Kelan järjestämään kuntoutukseen sisältyy
- mitä lisäpalveluja kuntoutusasiakas voi itse hankkia omalla kustannuksellaan.

Ilmoituksen tiedot eivät saa olla ristiriidassa sopimuksen, kuntoutuksen palvelukuvausten tai Kelan ohjeiden kanssa. Asiakkaalle on ilmoituksen perusteella tultava selkeä käsitys markkinoitavasta kuntoutuspalvelusta.

Palveluntuottaja ohjaa verkkosivujen käyttäjää tutustumaan Kelan sivuihin, joilla on tarkempia tietoja Kelan etuuksista, kuten kuntoutuksesta, kuntoutusrahasta, matkakorvauksista ja vammaisetuksista. Lisäksi palveluntuottaja ohjaa tarvittaessa asiakasta ottamaan yhteyttä Kelaan.

[Lisätietoa etuuskohtaisista palvelunumeroista \(kela.fi\)](#) ja [lisätietoa Kelan palvelupisteistä \(kela.fi\)](#).

15 Kelan tehtävät

15.1 Kuntoutuspalvelun tuottaminen

Palveluntuottaja

Kelan kuntoutuspalveluntuottajana voi toimia yritys, säätiö tai muu yhteisö, joka tuottaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tarkoittamia kuntoutuspalveluja.

Kela voi hankkia julkisen tai julkiseen rinnastettavan tahon antamia tai alihankintana toteuttamia kuntoutuspalveluja vain, jos lain mukaista kuntoutuksen järjestämisvelvollisuutta ei voida muuten täyttää (KKRL 53 § 2 mom.). Julkiseksi tai siihen rinnastettavaksi tahoksi katsotaan myös palveluntuottaja, joka tarjoaa kuntoutuspalveluita alihankintana julkiselta tai siihen rinnastettavalta taholta. Julkiseen rinnastettavaksi tahoksi

ei katsota sellaista yksityistä palveluntuottajaa, joka antaa kuntoutuspalveluja julkisen terveydenhuollon tiloissa, jos palveluntuottaja maksaa tilojen käytöstä alueen mukaista käypää vuokraa.

Palveluntuottaja ei voi toimia samanaikaisesti kuntoutujan kuntoutuksen suunnittelutahona ja kuntoutuksen palveluntuottajana.

Alihankinta

Kelan kuntoutuspalveluntuottaja voi tuottaa kuntoutuspalveluja myös alihankintana. Alihankkija ja palveluntuottaja ovat aina eri yrityksiä. Alihankkija ei ole sopimussuhteessa Kelaan.

Alihankinnan käyttäminen ei rajoita Kelan palveluntuottajan vastuuta kuntoutuspalvelun tuottamisesta. Palveluntuottaja vastaa Kelalle alihankkijan toteuttamasta kuntoutuspalvelusta, vastuista ja velvoitteista kuten omistaan.

Alihankkija ei voi olla julkinen tai siihen rinnastettava tahon.

15.2 Asiakkaan kuntoutusasian käsittely

Asiakas hakee Kelan järjestämää kuntoutusta täyttämällä kuntoutushakemuksen tai hakemalla kuntoutusta suullisesti.

Huomioitavaa: Kuntoutuksen palvelukuvauksessa on tarkempia määrittelyjä kuntoutuksen hakemiseen liittyen.

Kuntoutuspäätös

Asiakas saa hakemaansa kuntoutukseen aina kirjallisen päätöksen, jossa on kerrottu asian ratkaisu perusteluineen. Myönteinen tai kielteinen kuntoutuspäätös lähetetään tiedoksi kuntoutuksen toteuttajalle sekä asiakkaan hoidosta ja kuntoutuksesta sekä lääketieteellisen lausunnon laatimisesta vastaavalle taholle. Kuntoutuspäätöksen sisällystä saa luovuttaa tietoa vain siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä kuntoutuksen

toteuttamiseksi. Myönteisen päätöksen liitteenä asiakas saa mm. kuntoutusta koskevia ohjeita.

Asiakkaan myönteinen kuntoutuspäätös lähetetään tiedoksi myös palveluntuottajalle.

Päätöksessä voi olla mukana mm. seuraavat tiedot:

- kopio hakemuksesta tai suulliseen hakemiseen liittyvät tiedot
- kopiot lääkärinlausunnoista
- asiakkaan taustatiedot
- perustelut kuntoutuksen tarpeesta
- palvelulupaus asiakkaalle (tulossa v. 2020-2021 aikana).

Toimenpiteet toteutuneen kuntoutuksen jälkeen

Asiakkaan kuntoutuksen toteutumisen jälkeen Kela ohjaa asiakkaan tarvittaessa muiden tämän tarvitsemien palvelujen pariin.

16 Kuntoutuskustannusten laskutus ja maksaminen

16.1 Maksaminen

Kela maksaa hyväksytyyn laskun perusteella kuntoutuksesta aiheutuneet todelliset sopimuksenmukaiset kustannukset palveluntuottajalle. Kela korvaa pääsääntöisesti vain toteutuneesta kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset.

Jos asiakas keskeyttää kuntoutuksen, Kela maksaa palveluntuottajalle kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset kuntoutuksen keskeytymiseen saakka.

Kela voi maksaa kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset, vaikka palveluntuottaja ei olisi hakenut niitä määräajassa, jos epääminen myöhästymisen vuoksi on kohtuutonta.

16.2 Laskuttaminen

Palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan sopimuksen mukaisia hintoja ja hintalajeja. Sovitut hinnat sisältävät kaikki kyseisestä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset. Palvelukuvauksen mukaisesta kuntoutuksen toteuttamisesta palveluntuottaja ei saa periä asiakkaalta asiakasmaksua, omavastuuosuutta tai muuta lisämaksua.

Palveluntuottaja lähettää laskun Kelaan viimeistään **2 kuukauden kuluessa** kuntoutuksen toteutumisesta.

Palveluntuottaja voi laskuttaa

- palvelukuvauksen mukaisesta kuntoutuksesta
- kustannukset ensimmäiseltä sairastumispäivältä, jos asiakas on sairastunut äkillisesti ja palveluntuottajalle on syntynyt kuntoutuksesta kustannuksia
- **Huomioitavaa:** Kela **ei korvaa** palveluntuottajalle ensimmäistä päivää välittömästi seuraavia sairauspoissaolopäiviä.
- kuntoutusta edeltävältä päivältä vain päivystyksestä/valvonnasta.

17 Auditointi

Auditointi on Kelan toteuttama järjestelmällinen, riippumaton ja dokumentoitu arviointi kuntoutustoiminnan laadun varmistamiseksi ja kehittämiseksi. Auditoinnissa toimivat koulutetut Kelan toimihenkilöt.

Auditoinnin tavoitteena on varmistaa, että palveluntuottaja toteuttaa kuntoutuspalvelun asiakaslähtöisesti ja palvelukuvauksen mukaisesti sekä sopimuksessa sovitulla tavalla.

Auditoinnissa tarkastetaan esimerkiksi seuraavia laadun osa-alueita:

- laadunhallinta

- henkilöstö
- kuntoutustilat ja -laitteet
- asiakasturvallisuus
- asiakkaan oikeudet
- kuntoutusprosessin sisältö ja toteutus
- dokumentaatio.

18 Tiedottaminen ja sidosryhmäyhteistyö

Kela tiedottaa kuntoutuspalveluista valtakunnallisesti sekä paikallisesti.

Kelan kumppaneille kohdistetut verkkosivut sisältävät mm.

- kuntoutuksen palvelukuvaukset
- tietoa palveluista
- tietoa palveluntuottajista
- ajankohtaistiedotteita
- tietoja sidosryhmille järjestettävistä tilaisuuksista, kuten koulutuksista ja yhteistyötilaisuuksista
- tietoa kuntoutuksen rekisteröitymismenettelystä.

Liite 1: Ammatti- ja tehtävänimikkeet

Tässä liitteessä ammattinimikkeellä tarkoitetaan suojattua ammattinimikettä, jota käyttävä henkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisessa ammatissa ja käyttämään asianomaista lailla tai asetuksella suojattua ammattihenkilön ammattinimikettä.

Palvelukuvauksessa mainittuihin AMK-tutkintoihin rinnastetaan myös vastaavat vanhemmat opistoasteen tutkinnot. Ammattiopistotasoisiin ammatillisiin perustutkintoihin rinnastetaan vastaavat vanhemmat koulutasoiset tutkinnot.

Henkilöt, jotka ovat saaneet nimikesuojauksen ennen vuotta 2008 ammattiin, johon ei enää järjestetä koulutusta, katsotaan edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja asetuksen tarkoittamiksi terveydenhuollon ammattihenkilöiksi.

Kaikkiin tutkintoihin rinnastetaan myös vastaavat EU:ssa hyväksytyt koulutukset. Siltä osin, kun kyseessä on ammatti, joka edellyttää toimivaltaisen viranomaisen tunnustamista Suomessa, noudatetaan ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia tai sen sijaan tullutta lakia.

Askarteluohjaaja

- tehtävänimike
- henkilö, joka on suorittanut ohjaustoimintaan suuntautuneen artonomin käsi- ja taideteollisuuden ammattikorkeakoulututkinnon tai
- askarteluohjaajan tutkinnon

Astmahoitaja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK tai terveydenhoitaja AMK, joka lisäksi on

- suorittanut lisäkoulutuksen astman ja allergian hoitotyöstä (15 opintopistettä) tai
- suorittanut hengityselinsairaahan hoitotyön ammatilliset erikoistumisopinnot (30 opintopistettä)

Audionomi / Kuulontutkija

- henkilö, jolla on soveltuva sosiaali- ja terveysalan tutkinto, ja joka lisäksi on
 - suorittanut ammattikorkeakoulun audiologiset erikoistumisopinnot (aiemmin kuulontutkijakoulutus)

Avannehoitaja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK tai terveydenhoitaja AMK, joka lisäksi on
 - lisäopinnoilla hankkinut erikoistiedot avanneleikattujen hoidosta **tai**
 - on suorittanut avannehoitajan ammatilliset erikoistumisopinnot (30 opintopistettä)

Diabeteshoitaja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK tai terveydenhoitaja AMK, jonka
 - tutkintoon on sisältynyt suuntautumisvaihtoehtona diabeteksen ehkäisy- ja hoitotyö **tai**
 - joka tutkinnon jälkeen on suorittanut vastaavan erikoistumis- tai täydennyskoulutuksen (30 opintopistettä)

Diabeteksen hoidon erityispätevyyden saanut erikoislääkäri

- edellytyksenä erikoislääkärin tutkinto
- henkilö, jolle Suomen lääkäriliitto on myöntänyt ko. erityispätevyyden

Dialyysihoitaja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK tai terveydenhoitaja AMK, joka lisäksi
 - on saanut ammatillista lisäkoulutusta dialyysiosastolla **tai**
 - on suorittanut nefrologisen tai munuaispotilaan hoitotyön ammatilliset erikoistumisopinnot (30 opintopistettä)

Erikoislääkäri

- henkilö, jolle sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on myöntänyt oikeuden harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa

Erikoistuva lääkäri

- henkilö, jolle yliopisto on myöntänyt opinto-oikeuden alan erikoistumiskoulutusohjelmaan

Erityislastentarhanopettaja

- henkilö, joka täyttää sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) ja asetuksen (608/2005) mukaiset kelpoisuusvaatimukset toimia erityislastentarhanopettajana

Erityisopettaja

- henkilö, joka täyttää opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998) säädetyt kelpoisuusvaatimukset toimia erityisopettajana

Fysioterapeutti AMK

- sosiaali- ja terveysalan tutkintonimike, jonka lisäksi henkilöllä oltava
 - Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Geronomi AMK

- sosiaalialan tutkintonimike, jonka lisäksi henkilöllä oltava
 - oikeus toimia sosiaalihuollon ammattihenkilönä siten kuin laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) säädetään

Ilmaisutaidon opettaja

- henkilö, joka on opettajatutkinnon (ks. opettaja) lisäksi suorittanut korkeakoulussa draamakasvatuksen perusopinnot

IT-ohjaaja

- tehtävänimike
- ammatillisena peruskoulutuksena voi olla esimerkiksi datanomin tai tradenomin tutkinto
- näkövammaisten kuntoutusta toteutettaessa lisäksi henkilöllä oltava hankittuna

- näkövammaisten IT-ohjaukseen tarvittavat erityistaidot esimerkiksi Arla instituutissa, Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikassa tai Näkövammaisten Keskusliiton järjestämässä koulutuksessa

Jalkaterapeutti AMK

- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintonimike, jonka lisäksi henkilöllä oltava
 - Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Jalkojenhoitaja

- terveydenhuollon ammattitutkintonimike
- henkilö, jolle Valvira on myöntänyt oikeuden toimia nimikesuojattuna terveydenhuollon ammattihenkilönä (ennen vuotta 2008)

Kipuhoitaja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK tai terveydenhoitaja AMK, joka lisäksi on
 - suorittanut kivunhoidon ammatilliset erikoistumisopinnot (30 opintopistettä)

Kommunikaatio-ohjaaja

- tehtävänimike
- sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteen alan ammatillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi on

- kommunikaatio-ohjaajan erikoisammattitutkinto **tai**
- viittomakielen opettajan **tai**
- viittomakielen tulkin (AMK) **tai**
- näkövammaistaitojen ohjaajan koulutus

Kuntoutuksen erityispätevyyden saanut erikoislääkäri

- kuntoutuksen erityispätevyys edellyttää erikoislääkäriin tutkintoa
- erityispätevyyden myöntää Suomen Lääkäriliitto

Kuntoutuksen ohjaaja AMK

- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintonimike
- kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

Kuulovammaisten kuntoutusohjaaja

- tehtävänimike
- sosiaali- **ja/tai** terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon **ja/tai** soveltuvan ylemmän tai alemman yliopistotutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - työpaikkakoulutuksena saatu koulutus kuulovammaisuudesta ja sen kuntoutuksesta **ja/tai**
 - kuulovammaisten kuntoutukseen liittyviä opintoja (vähintään 30 opintopistettä) esimerkiksi
 - viittomakielen **tai**

- viittomakielen ja visuaalisen kommunikoinnin **tai**
- audiologian opintoja

Kuurosokeuskuntouttaja

- tehtävänimike
- sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden ammattillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto tai työpaikkakoulutuksena saatu koulutus kuurosokeudesta ja sen kuntoutuksesta

Käsityönohjaaja

- tehtävänimike
- henkilö, joka on suorittanut ohjaustoimintaan suuntautuneen artenomien käsi- ja taideteollisuuden ammattikorkeakoulututkinnon **tai**
- jolla useamman vuoden kokemus kyseisestä työstä kuntoutuksen parissa

Laillistettu lääkäri

- lääketieteen perustutkinnon suorittanut henkilö **ja**
- jolle Valvira on hakemuksen perusteella myöntänyt oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa

Lastenohjaaja

- suorittanut lapsi- ja perhetyön perustutkinnon **tai**
- lastenhoitaja **tai**

- sosiaali- ja terveydenhuoltoalan, kasvatustieteen ja erityispedagogiikan opiskelija

Lastentarhanopettaja

- täyttää sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) ja asetuksen (608/2005) mukaiset kelpoisuusvaatimukset toimia lastentarhanopettajana

Liikkumistaidon ohjaaja

- tehtävänimike
- sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammatillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto

Liikuntaneuvoja

- suorittanut toisen asteen liikunnanohjauksen perustutkinnon

Liikunnanohjaaja AMK

- suorittanut liikunnan- ja vapaa-ajan koulutusohjelman ammattikorkeakoulussa

Luovan toiminnan ohjaaja

- tehtävänimike
- erilaisten luovan toiminnan ryhmien (maalaukset, piirustus, käsityö, musiikki) vetäjä

- koulutuksena voi olla esimerkiksi kuvataiteilija, vapaa-ajan ohjaaja tai toimintaterapeutti AMK
- peruskoulutuksen lisäksi voi olla suoritettuna Luovien työmenetelmien ammatilliset erikoistumisopinnot (30 opintopistettä)

Lymfaterapeutti

- sosiaali- ja terveysalan tutkintonimike
- fysioterapeutti AMK, sairaanhoitaja AMK tai kuntohoitajan koulutus, jolla lisäksi oltava
 - Valviran myöntämä ammatinharjoittamisoikeus ja
 - Suomessa tai ulkomailla suoritettu lymfaterapiakoulutus

Lähihoitaja

- sosiaali- ja terveysalan tutkintonimike
- henkilöllä oltava Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan nimikesuojattuna ammattihenkilönä

Musiikkiterapeutti

- musiikkiterapeutin koulutuksen saanut henkilö

Neuropsykiatrinen valmentaja

- on suorittanut neuropsykiatrisen valmentajan koulutuksen, joka on laajuudeltaan vähintään 20 op ja täyttää Neuropsykiatriset Valmentajat ry:n jäsenistöleen asettamat neuropsykiatrisen valmentajan koulutuksen laatukriteerit.

Neuropsykologi

- psykologin peruskoulutus, lisäksi oltava
 - Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä **ja**
 - neuropsykologian erikoispsykologin koulutus (psykologian lisensiaatin tutkinto, johon kuuluvat erikoistumisopinnot neuropsykologian erikoisalalla) **tai**
 - aikaisempi kliinisen neuropsykologin koulutus (3-vuotinen valtakunnallinen erikoistumiskoulutus)

Nuoriso-ohjaaja

- henkilö, joka suorittanut toisen asteen nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajan perustutkinnon

Nuorisotyöntekijä

- tehtävänimike
- sosionomi (AMK), jonka opintojen suuntautumisena nuorisotyö **tai**
- nuorisokasvatuksen maisteri **tai**
- yhteisöpedagogi (AMK)

Näkövammaistaitojen ohjaaja

- tehtävänimike

- sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammatillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto **tai**
 - työpaikkakoulutuksena saatu koulutus näkövammaisuudesta ja sen kuntoutuksesta

Näkövammaisten kuntoutusohjaaja

- sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammatillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - Arla instituutissa tai Keskuspuiston ammattiopisto Arlan toimipaikassa ammatillisena lisätutkintona suoritettu näkövammaisten kuntoutusohjaajakoulutus
- vuodesta 2012 alkaen näkövammaisten kuntoutusohjaajakoulutuksen on korvannut näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto

Näönkäytönohjaaja

- sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammatillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - Arla instituutissa tai Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikassa ammatillisena lisätutkintona suoritettu näönkäytönohjaajan koulutus **tai**
 - näönkäytön ohjauksen opinnot sisältävä näkövammaisten kuntoutusohjaajakoulutus

Ohjaustoiminnan arthenomi AMK

- henkilö, joka on suorittanut ohjaustoimintaan suuntautuneen artenomin käsi- ja taideteollisuuden ammattikorkeakoulututkinnon

Opettaja

- henkilö, joka täyttää opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998) säädetyt kelpoisuusvaatimukset toimia opettajana

Pistekirjoituksen ohjaaja

- tehtävänimike
- sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden ammattillisen perustutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
- näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto **tai**
- työpaikkakoulutuksena saatu koulutus pistekirjoituksen ohjaamisesta

Psykodraamaohjaaja

- pohjakoulutusvaatimuksena soveltuva korkeakoulu- tai opistoasteen tutkinto
- henkilö, joka em. lisäksi on
 - suorittanut psykodraamaohjaajatutkinnon ammattillisena täydennyskoulutuksena

Psykologi

- terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla lisäksi oltava

- Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Psykoterapeutti

- terveydenhuollon ammattihenkilö, jolle lisäksi
 - Valvira on myöntänyt oikeuden käyttää psykoterapeutin nimikesuojatua ammattinimikettä

Puheterapeutti

- terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla lisäksi oltava
 - Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Puhevammaisten tulkki

- tehtävänimike
- sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden ammattillisen tutkinnon suorittanut henkilö, jolla lisäksi oltava
 - puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto **tai**
 - viittomakielen tulkki AMK, joka on valmistunut vuonna 2015 tai sen jälkeen

Ratsastusterapeutti

- opetus-, sosiaali-, tai terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, joka lisäksi on

- suorittanut Suomen Ratsastusterapeutit ry:n järjestämän ratsastusterapeuttikoulutuksen **tai**
- suorittanut Ruotsissa vastaavan koulutuksen

Ravitsemusterapeutti

- oltava Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Ravintoneuvoja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK **tai**
- terveydenhoitaja AMK **tai**
- kotitalousopettaja, joka toimii kuntoutuslaitoksessa ravitsemusterapeutin ohjaamana

Reumahoitaja

- tehtävänimike
- sairaanhoitaja AMK **tai**
- terveydenhoitaja AMK, joka on suorittanut reumasairauksien hoitotyön ammatilliset erikoistumisopinnot (30 opintopistettä) **tai**
- reumahoitotyön täydennyskoulutuksen (15 opintopistettä)

Sairanhoitaja AMK

- sosiaali- ja terveysalan tutkintonimike
- oltava Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä
- koulutukseen voi sisältyä suuntautumisvaihtoehtoja
- tutkinnon jälkeen voi suorittaa erikoitumis- tai täydennyskoulutuksia

Seksuaalineuvoja

- sosiaali- tai terveydenhuollon tutkinto
- oltava suoritettuna seksuaalineuvojan koulutus (30 opintopistettä)

Seksuaaliterapeutti

- sosiaali- tai terveydenhuollon tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on yhteispohjoismaisen The Nordic Association for Clinical Sexology (NACS) järjestön auktorisointi (Suomessa NACS-jäsenjärjestönä Suomen Seksologinen Seura).
- Suomessa auktorisoitu nimike on: Seksuaaliterapeutti, erityistaso (NACS).

Sosiaalityöntekijä

- henkilö, joka täyttää sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) ja asetuksen (608/2005) mukaiset kelpoisuusvaatimukset toimia sosiaalityöntekijänä, lisäksi oltava
 - oikeus toimia sosiaalihuollon laillistettuna ammattihenkilönä siten kuin laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) säädetään

Sosionomi AMK

- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintonimike, lisäksi oltava
 - oikeus toimia sosiaalihuollon laillistettuna ammattihenkilönä siten kuin laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) säädetään

Suuhygienisti AMK

- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintonimike, lisäksi oltava
 - Valviran oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Taideterapeutti

- koulutuksena voi olla esimerkiksi terveydenhoito-, sosiaali- tai taidealan pohjakoulutus, lisäksi oltava
 - suoritettuna taideterapiakoulutus ammatillisena täydennyskoulutuksena

Tanssiterapeutti

- vähintään alempi korkeakoulu- tai opistotasoinen tutkinto, lisäksi oltava
 - vähintään 2 vuoden työkokemus sosiaali- ja terveys-, tanssi-, taide- tai opetusosalta, lisäksi
 - hyväksytysti suoritettut tanssiterapian opinnot (90 opintopistettä)

Terveydenhoitaja AMK

- sosiaali- ja terveysalan tutkintonimike, lisäksi oltava
 - Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Toimintaterapeutti AMK

- sosiaali- ja terveystieteiden tutkintotoimikkeen jäsen, lisäksi oltava
 - Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

Työfysioterapeutti

- täytettävä työterveyshuoltolaissa (1383/2001) sekä hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöistä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (708/2013) säädetyt vaatimukset toimia työfysioterapeutin tehtävissä

Työterveyshoitaja

- täytettävä työterveyshuoltolaissa (1383/2001) sekä hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöistä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (708/2013) säädetyt vaatimukset toimia työterveyshoitajan tehtävissä

Uroterapeutti

- sairaanhoitaja AMK tai fysioterapeutti AMK, lisäksi oltava
 - suoritettuna uroterapiaan liittyvä ammatillinen lisäkoulutus (30 opintopistettä) tai aiempi vastaava koulutus

Vapaa-ajan ohjaaja

- oltava nuoris- ja vapaa-ajan ohjauksen perustutkinto tai
- lasten ja nuorten erityisohjaajan tutkinto

Viittomakielen ohjaaja

- oltava viittomakielisen ohjauksen toisen asteen perustutkinto

Viittomakielen tulkki AMK

- oltava humanistisen ja kasvatustieteiden ammattikorkeakoulututkinto viittomakielisen tulkin koulutusohjelmassa

Yhteiskuntatieteiden maisteri, pääaine kuntoutustiede

- Ylempi korkeakoulututkinto, jossa pääaineena on kuntoutustiede

Yhteiskuntatieteiden tai valtiotieteiden maisteri, pääaine sosiaalipsykologia

- Ylempi korkeakoulututkinto, jossa pääaineena on sosiaalipsykologia

Yhteisöpedagogi AMK

- oltava suoritettuna ammattikorkeakoulututkinto kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa